Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο πενταμελές τμήμα)

της 9ης Νοεμβρίου 2022 *

«Ανταγωνισμός – Συμπράξεις – Αγορά του οπλισμού σκυροδέματος – Απόφαση με την οποία διαπιστώνεται παράβαση του άρθρου 65 ΑΧ μετά τη λήξη ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ, βάσει του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 – Καθορισμός των τιμών – Περιορισμός και έλεγχος της παραγωγής και των πωλήσεων – Απόφαση εκδοθείσα κατόπιν ακυρώσεως προηγούμενων αποφάσεων – Διεξαγωγή νέας ακροάσεως παρουσία των αρμόδιων για τον ανταγωνισμό αρχών των κρατών μελών – Δικαιώματα άμυνας – Αρχή της χρηστής διοικήσεως – Εύλογη προθεσμία – Υποχρέωση αιτιολογήσεως – Αναλογικότητα – Αρχή non bis in idem – Ένσταση ελλείψεως νομιμότητας – Απόδειξη της συμμετοχής στη σύμπραξη – Επιβαρυντικές περιστάσεις – Υποτροπή – Ελαφρυντικές περιστάσεις – Ίση μεταχείριση – Πλήρης δικαιοδοσία»

Στην υπόθεση T-667/19,

Ferriere Nord SpA, με έδρα το Osoppo (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τους W. Viscardini, G. Donà και B. Comparini, δικηγόρους,

προσφεύγουσα,

κατά

Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκπροσωπούμενης από τους P. Rossi και G. Conte καθώς και από την C. Sjödin, επικουρούμενους από τον M. Moretto, δικηγόρο,

καθής,

υποστηριζόμενης από το

Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενο από τον O. Segnana και την E. Ambrosini,

παρεμβαίνον,

με αντικείμενο προσφυγή δυνάμει του άρθρου 263 ΣΛΕΕ, με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως C(2019) 4969 τελικό της Επιτροπής, της 4ης Ιουλίου 2019, σχετικά με παράβαση του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ (υπόθεση AT.37956 – Οπλισμός σκυροδέματος), και, επικουρικώς, τη μείωση του ποσού του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο πενταμελές τμήμα),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

συγκείμενο, κατά τις διασκέψεις, από τους S. Gervasoni, πρόεδρο, L. Madise, P. Nihoul (εισηγητή), R. Frendo και J. Martín y Pérez de Nanclares, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, κύριος υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 4ης Ιουνίου 2021,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση [1]

I. Ιστορικό της διαφοράς

1 Η προσφεύγουσα, Ferriere Nord SpA, είναι εταιρία ιταλικού δικαίου η οποία δραστηριοποιείται στον τομέα του οπλισμού σκυροδέματος από τον Απρίλιο του 1992.

A. Πρώτη απόφαση της Επιτροπής (2002)

2 Από τον Οκτώβριο έως τον Δεκέμβριο του 2000 η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων διενήργησε, σύμφωνα με το άρθρο 47 ΑΧ, ελέγχους σε ιταλικές επιχειρήσεις παραγωγής οπλισμού σκυροδέματος, μεταξύ των οποίων η προσφεύγουσα, και σε μια ένωση επιχειρήσεων, τη Federazione Imprese Siderurgiche Italiane (Ομοσπονδία ιταλικών σιδηρουργικών επιχειρήσεων, στο εξής: Federacciai). Κατ' εφαρμογήν της ως άνω διατάξεως, η Επιτροπή τούς απηύθυνε, επίσης, αιτήσεις παροχής πληροφοριών.

3 Στις 26 Μαρτίου 2002 η Επιτροπή κίνησε διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 65 ΑΧ και διατύπωσε αιτιάσεις βάσει του άρθρου 36 ΑΧ (στο εξής: ανακοίνωση των αιτιάσεων), οι οποίες κοινοποιήθηκαν, μεταξύ άλλων, στην προσφεύγουσα. Η προσφεύγουσα απάντησε στην ανακοίνωση των αιτιάσεων στις 31 Μαΐου 2002.

4 Στις 13 Ιουνίου 2002 πραγματοποιήθηκε ακρόαση των μετεχόντων στη διοικητική διαδικασία.

5 Στις 12 Αυγούστου 2002 η Επιτροπή απηύθυνε στους ίδιους αποδέκτες συμπληρωματικές αιτιάσεις (στο εξής: ανακοίνωση των συμπληρωματικών αιτιάσεων), βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων [81] και [82 ΕΚ] (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25). Με την ανακοίνωση αυτή η Επιτροπή διευκρίνισε τη θέση της όσον αφορά τη συνέχιση της διαδικασίας μετά τη λήξη της ισχύος, στις 23 Ιουλίου 2002, της Συνθήκης ΕΚΑΧ. Η προσφεύγουσα απάντησε στην ανακοίνωση των συμπληρωματικών αιτιάσεων στις 20 Σεπτεμβρίου 2002.

6 Στις 30 Σεπτεμβρίου 2002 πραγματοποιήθηκε νέα ακρόαση των μετεχόντων στη διοικητική διαδικασία, παρουσία των αρμόδιων για τον ανταγωνισμό αρχών των κρατών μελών. Η ακρόαση αφορούσε το αντικείμενο της ανακοινώσεως των συμπληρωματικών αιτιάσεων, ήτοι τις έννομες συνέπειες της λήξεως της ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ επί της συνέχισης της διαδικασίας.

[1] Παρατίθενται μόνον οι σκέψεις των οποίων η δημοσίευση κρίνεται σκόπιμη από το Γενικό Δικαστήριο.

7 Μετά την ολοκλήρωση της διοικητικής διαδικασίας, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2002) 5087 τελικό, της 17ης Δεκεμβρίου 2002, σχετικά με διαδικασία βάσει του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ (COMP/37.956 – Οπλισμός σκυροδέματος) (στο εξής: απόφαση του 2002), η οποία κοινοποιήθηκε στη Federacciai και σε οκτώ επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων η προσφεύγουσα. Με την απόφαση αυτή η Επιτροπή διαπίστωσε ότι, μεταξύ Δεκεμβρίου 1989 και Ιουλίου 2000, οι ως άνω επιχειρήσεις είχαν θέσει σε εφαρμογή μια ενιαία, σύνθετη και διαρκή σύμπραξη στην ιταλική αγορά του οπλισμού σκυροδέματος σε ράβδους ή σε ρόλλους (στο εξής: οπλισμός σκυροδέματος), η οποία είχε ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον καθορισμό των τιμών και τον περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής ή των πωλήσεων, κατά παράβαση του άρθρου 65, παράγραφος 1, ΑΧ.

8 Όσον αφορά τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στην παράβαση, η Επιτροπή επισήμανε ότι αυτή διήρκεσε από την 1η Απριλίου 1993 έως τις 4 Ιουλίου 2000. Για τον λόγο αυτό, της επέβαλε πρόστιμο ύψους 3,57 εκατομμυρίων ευρώ. Το ποσό αυτό καθορίστηκε κατόπιν μείωσης κατά 20 % του προστίμου υπέρ της προσφεύγουσας, κατ' εφαρμογήν του σημείου Δ, παράγραφος 1, της ανακοινώσεως της Επιτροπής σχετικά με τη μη επιβολή ή τη μείωση των προστίμων σε περιπτώσεις συμπράξεων (ΕΕ 1996, C 207, σ. 4, στο εξής: ανακοίνωση περί συνεργασίας), το οποίο προβλέπει τη δυνατότητα μειώσεως του προστίμου που οφείλουν να καταβάλουν οι επιχειρήσεις που συνεργάζονται με την Επιτροπή παρέχοντάς της, πριν από την αποστολή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, πληροφορίες, έγγραφα ή άλλα αποδεικτικά στοιχεία που συμβάλλουν στην επιβεβαίωση της διαπραχθείσας παραβάσεως.

9 Στις 10 Μαρτίου 2003 η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου κατά της αποφάσεως του 2002. Το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε την εν λόγω απόφαση έναντι της προσφεύγουσας (απόφαση της 25ης Οκτωβρίου 2007, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, T-94/03, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2007:320) και των λοιπών αποδεκτριών επιχειρήσεων, με το σκεπτικό ότι η νομική βάση που χρησιμοποιήθηκε, ήτοι το άρθρο 65, παράγραφοι 4 και 5, ΑΧ, είχε παύσει πλέον να ισχύει κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως. Ως εκ τούτου, μετά τη λήξη ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ, η Επιτροπή δεν είχε αρμοδιότητα, βάσει των ως άνω διατάξεων, να διαπιστώσει παράβαση του άρθρου 65, παράγραφος 1, ΑΧ και να επιβάλει κυρώσεις. Το Γενικό Δικαστήριο δεν εξέτασε τις λοιπές πτυχές της αποφάσεως.

10 Η απόφαση του 2002 κατέστη απρόσβλητη έναντι της Federacciai, η οποία δεν άσκησε προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.

Β. Δεύτερη απόφαση της Επιτροπής (2009)

11 Με έγγραφο της 30ής Ιουνίου 2008, η Επιτροπή ενημέρωσε την προσφεύγουσα και τις λοιπές εμπλεκόμενες επιχειρήσεις για την πρόθεσή της να εκδώσει νέα απόφαση, διορθώνοντας τη νομική βάση που είχε χρησιμοποιηθεί. Επιπλέον, διευκρίνισε ότι η νέα απόφαση θα στηριζόταν στα αποδεικτικά στοιχεία που περιλαμβάνονταν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και στην ανακοίνωση των συμπληρωματικών αιτιάσεων. Κατόπιν προσκλήσεως της Επιτροπής, η προσφεύγουσα υπέβαλε γραπτές παρατηρήσεις την 1η Αυγούστου 2008.

12 Με τηλεομοιοτυπίες της 24ης Ιουλίου και της 25ης Σεπτεμβρίου 2008 και, εν συνεχεία, της 13ης Μαρτίου, της 30ής Ιουνίου και της 27ης Αυγούστου 2009, η Επιτροπή ζήτησε από την προσφεύγουσα πληροφορίες σχετικά με τη μετοχική σύνθεση και την περιουσιακή κατάσταση της επιχείρησης. Η προσφεύγουσα απάντησε με μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της 1ης Αυγούστου και της 1ης Οκτωβρίου 2008 και, εν συνεχεία, της 18ης Μαρτίου, της 1ης Ιουλίου και της 8ης Σεπτεμβρίου 2009.

13 Στις 30 Σεπτεμβρίου 2009 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2009) 7492 τελικό, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ (Υπόθεση COMP/37.956 – Οπλισμός σκυροδέματος, επανέκδοση), η οποία απευθυνόταν στις ίδιες επιχειρήσεις με την απόφαση του 2002, μεταξύ των οποίων η προσφεύγουσα. Η απόφαση αυτή εκδόθηκε σύμφωνα με τους διαδικαστικούς κανόνες της Συνθήκης ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα [101] και [102 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2003, L 1, σ. 1). Στηριζόταν στα στοιχεία που αναφέρονταν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων και στην ανακοίνωση των συμπληρωματικών αιτιάσεων και επαναλάμβανε, κατ' ουσίαν, το περιεχόμενο και τα συμπεράσματα της αποφάσεως του 2002. Ειδικότερα, το ποσό του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου, ύψους 3,57 εκατομμυρίων ευρώ, παρέμενε αμετάβλητο.

14 Στις 8 Δεκεμβρίου 2009 η Επιτροπή εξέδωσε τροποποιητική απόφαση η οποία, στο παράρτημά της, περιλάμβανε τους παραλειφθέντες από την απόφαση της 30ής Σεπτεμβρίου 2009 πίνακες από τους οποίους προέκυπταν οι διακυμάνσεις των τιμών, ενώ σε οκτώ υποσημειώσεις διόρθωνε τις αριθμητικές παραπομπές στους εν λόγω πίνακες.

15 Στις 19 Φεβρουαρίου 2010 η προσφεύγουσα άσκησε προσφυγή ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου κατά της αποφάσεως της Επιτροπής της 30ής Σεπτεμβρίου 2009, όπως τροποποιήθηκε (στο εξής: απόφαση του 2009). Στις 9 Δεκεμβρίου 2014 το Γενικό Δικαστήριο μείωσε το ποσό του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου σε 3,42144 εκατομμύρια ευρώ, για τον λόγο ότι επί τρία έτη η προσφεύγουσα δεν είχε μετάσχει στο σκέλος της συμπράξεως που αφορούσε τον περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής ή των πωλήσεων, απέρριψε δε την προσφυγή κατά τα λοιπά (απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Ferriere Nord κατά Επιτροπής, T-90/10, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2014:1035). Το Γενικό Δικαστήριο ακύρωσε εν μέρει την απόφαση του 2009 ως προς έναν άλλον από τους αποδέκτες της, μείωσε το ποσό του επιβληθέντος σε άλλον αποδέκτη προστίμου και απέρριψε τις λοιπές προσφυγές που είχαν ασκηθεί.

16 Στις 20 Φεβρουαρίου 2015 η προσφεύγουσα άσκησε αίτηση αναιρέσεως κατά της αποφάσεως της 9ης Δεκεμβρίου 2014 (Ferriere Nord κατά Επιτροπής, T-90/10, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2014:1035). Με την απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2017, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (C-88/15 P, EU:C:2017:716), το Δικαστήριο αναίρεσε την εν λόγω απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου και ακύρωσε την απόφαση του 2009 έναντι, μεταξύ άλλων, της προσφεύγουσας.

17 Με την απόφαση της 21ης Σεπτεμβρίου 2017, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (C-88/15 P, EU:C:2017:716), το Δικαστήριο έκρινε ότι, όταν μια απόφαση εκδίδεται δυνάμει του κανονισμού 1/2003, η διαδικασία που καταλήγει στην απόφαση αυτή πρέπει να είναι σύμφωνη προς τους διαδικαστικούς κανόνες που προβλέπονται από τον εν λόγω κανονισμό καθώς και από τον κανονισμό (ΕΚ) 773/2004 της Επιτροπής, της 7ης Απριλίου 2004, σχετικά με τη διεξαγωγή από την Επιτροπή των διαδικασιών δυνάμει των άρθρων [101] και [102 ΣΛΕΕ] (ΕΕ 2004, L 123, σ. 18), ακόμη και αν η διαδικασία είχε αρχίσει πριν από την έναρξη ισχύος τους.

18 Το Δικαστήριο διαπίστωσε ότι, εν προκειμένω, η ακρόαση της 13ης Ιουνίου 2002, η οποία ήταν η μόνη σχετική με την ουσία της διαδικασίας, δεν μπορούσε να θεωρηθεί σύμφωνη προς τις διαδικαστικές απαιτήσεις για την έκδοση αποφάσεως βάσει του κανονισμού 1/2003, ελλείψει συμμετοχής των αρμόδιων για τον ανταγωνισμό αρχών των κρατών μελών.

19 Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι το Γενικό Δικαστήριο είχε υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι η Επιτροπή δεν είχε υποχρέωση να διοργανώσει νέα ακρόαση πριν από την έκδοση της αποφάσεως του 2009 και στηρίζοντας την κρίση του στο γεγονός ότι στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις είχε παρασχεθεί η δυνατότητα να αναπτύξουν προφορικώς την άποψή τους κατά τη διάρκεια των ακροάσεων της 13ης Ιουνίου και της 30ής Σεπτεμβρίου 2002.

20 Με την ίδια απόφαση το Δικαστήριο υπενθύμισε τη σημασία της διεξαγωγής, κατόπιν αιτήσεως των ενδιαφερομένων, ακροάσεως στην οποία καλούνται οι αρμόδιες για τον ανταγωνισμό αρχές των κρατών μελών και της οποίας η παράλειψη συνιστά παράβαση ουσιώδους τύπου.

21 Το Δικαστήριο έκρινε ότι, δεδομένου ότι το εν λόγω δικαίωμα, το οποίο προβλέπεται από τον κανονισμό 773/2004, δεν είχε γίνει σεβαστό, η επιχείρηση της οποίας το δικαίωμα προσβλήθηκε κατά τα ανωτέρω δεν ήταν υποχρεωμένη να αποδείξει ότι η εν λόγω προσβολή επηρέασε σε βάρος της την εξέλιξη της διαδικασίας και το περιεχόμενο της επίμαχης αποφάσεως.

22 Το Δικαστήριο αναίρεσε επίσης και άλλες αποφάσεις του Γενικού Δικαστηρίου οι οποίες είχαν εκδοθεί στις 9 Δεκεμβρίου 2014 και περιείχαν κρίση επί της νομιμότητας της αποφάσεως του 2009, και ακύρωσε, για τους ίδιους λόγους, την τελευταία αυτή απόφαση, ως προς τέσσερις άλλες επιχειρήσεις. Αντιθέτως, η απόφαση του 2009 κατέστη απρόσβλητη για τις αποδέκτριες επιχειρήσεις που δεν είχαν ασκήσει αναίρεση κατά των εν λόγω αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου.

Γ. Τρίτη απόφαση της Επιτροπής (2019)

23 Με έγγραφο της 15ης Δεκεμβρίου 2017, η Επιτροπή ενημέρωσε την προσφεύγουσα σχετικά με την πρόθεσή της να επαναλάβει τη διοικητική διαδικασία και να διοργανώσει, στο πλαίσιο αυτό, νέα ακρόαση των μετεχόντων στην εν λόγω διαδικασία, παρουσία των αρμόδιων για τον ανταγωνισμό αρχών των κρατών μελών.

24 Με έγγραφο της 1ης Φεβρουαρίου 2018, η προσφεύγουσα υπέβαλε παρατηρήσεις με τις οποίες αμφισβήτησε την εξουσία της Επιτροπής να επαναλάβει τη διοικητική διαδικασία και την κάλεσε να μην προβεί στην επανάληψή της.

25 Στις 23 Απριλίου 2018 η Επιτροπή διεξήγαγε νέα ακρόαση σχετικά με την ουσία της διαδικασίας, στην οποία έλαβαν μέρος, παρουσία των αρμόδιων για τον ανταγωνισμό αρχών των κρατών μελών και του συμβούλου ακροάσεων, η προσφεύγουσα καθώς και τρεις άλλες αποδέκτριες της αποφάσεως του 2009 επιχειρήσεις.

26 Με έγγραφα της 19ης Νοεμβρίου 2018, καθώς και της 17ης Ιανουαρίου και της 6ης Μαΐου 2019, η Επιτροπή απηύθυνε τρεις αιτήσεις παροχής πληροφοριών στην προσφεύγουσα σχετικά με τη μετοχική σύνθεση και την περιουσιακή κατάστασή της. Η προσφεύγουσα απάντησε στις εν λόγω αιτήσεις παροχής πληροφοριών, αντιστοίχως, με έγγραφα της 10ης Δεκεμβρίου 2018, καθώς και της 31ης Ιανουαρίου και της 9ης Μαΐου 2019.

27 Στις 21 Ιουνίου 2019 η προσφεύγουσα έλαβε μέρος σε συνάντηση με τις υπηρεσίες της Επιτροπής στη διάρκεια της οποίας αναφέρθηκε ότι αυτές είχαν αποφασίσει να προτείνουν στο Σώμα των Επιτρόπων την έκδοση νέας αποφάσεως περί επιβολής προστίμων, έστω και αν, λόγω της αντικειμενικώς παρατεταμένης διάρκειας της διαδικασίας, θα πρότειναν την εφαρμογή εξαιρετικής ελαφρυντικής περίστασης.

28 Στις 4 Ιουλίου 2019 η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση C(2019) 4969 τελικό, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 65 της Συνθήκης ΕΚΑΧ (υπόθεση AT.37956 – Οπλισμός σκυροδέματος) (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση), η οποία απευθυνόταν σε πέντε επιχειρήσεις ως προς τις οποίες είχε ακυρωθεί η απόφαση του 2009, ήτοι, πέραν της προσφεύγουσας, στις Alfa Acciai SpA, Feralpi Holding SpA (πρώην Feralpi Siderurgica SpA και Federalpi Siderurgica SRL), Partecipazioni Industriali SpA (πρώην Riva Acciaio SpA, εν συνεχεία Riva Fire SpA, στο εξής: Riva) καθώς και Valsabbia Investimenti SpA και Ferriera Valsabbia SpA.

29 Με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή διαπίστωσε την ίδια παράβαση με εκείνη η οποία είχε αποτελέσει το αντικείμενο της αποφάσεως του 2009, αλλά λόγω της διάρκειας της διαδικασίας μείωσε κατά 50 % τα πρόστιμα που επιβλήθηκαν στις αποδέκτριες επιχειρήσεις. Επιπλέον, στην προσφεύγουσα χορηγήθηκε πρόσθετη μείωση 6 %, διότι δεν είχε μετάσχει στο σκέλος της συμπράξεως που αφορούσε τον περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής ή των πωλήσεων κατά τη διάρκεια ορισμένης περιόδου. Με το άρθρο 2 της προσβαλλομένης αποφάσεως, η Επιτροπή επέβαλε στην προσφεύγουσα πρόστιμο ύψους 2,237 εκατομμυρίων ευρώ.

30 Στις 8 Ιουλίου 2019 κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα ελλιπές αντίγραφο της προσβαλλομένης αποφάσεως, το οποίο περιλάμβανε μόνον τις μονές σελίδες, γεγονός το οποίο η προσφεύγουσα επισήμανε στην Επιτροπή με επιστολή της 9ης Ιουλίου 2019.

31 Στις 18 Ιουλίου 2019 κοινοποιήθηκε στην προσφεύγουσα η προσβαλλόμενη απόφαση σε πλήρη μορφή.

II. Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

32 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 30 Σεπτεμβρίου 2019, η προσφεύγουσα άσκησε την υπό κρίση προσφυγή.

33 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 13 Ιανουαρίου 2020, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης ζήτησε να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής. Με απόφαση της 11ης Φεβρουαρίου 2020, ο πρόεδρος του τετάρτου τμήματος του Γενικού Δικαστηρίου επέτρεψε την παρέμβαση αυτή. Το Συμβούλιο κατέθεσε το υπόμνημα παρεμβάσεως και η προσφεύγουσα υπέβαλε τις παρατηρήσεις της επ' αυτού εντός της ταχθείσας προθεσμίας. Η Επιτροπή δεν υπέβαλε παρατηρήσεις επί του υπομνήματος παρεμβάσεως.

34 Κατόπιν προτάσεως του τετάρτου τμήματος, το Γενικό Δικαστήριο αποφάσισε, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 28 του Κανονισμού Διαδικασίας του, να παραπέμψει την υπόθεση ενώπιον πενταμελούς τμήματος.

35 Κατόπιν προτάσεως του εισηγητή δικαστή, το Γενικό Δικαστήριο (τέταρτο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία και, στο πλαίσιο των μέτρων οργανώσεως της διαδικασίας που προβλέπονται από το άρθρο 89 του Κανονισμού Διαδικασίας, κάλεσε τους διαδίκους να απαντήσουν σε γραπτές ερωτήσεις και να προσκομίσουν ορισμένα έγγραφα. Οι διάδικοι απάντησαν στις ερωτήσεις και ανταποκρίθηκαν στο αίτημα προσκομίσεως εγγράφων εντός της ταχθείσας προθεσμίας.

36 Οι διάδικοι ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους και απάντησαν στις γραπτές και προφορικές ερωτήσεις του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση της 4ης Ιουνίου 2021. Κατόπιν ερωτήσεως του Γενικού Δικαστηρίου κατά την επ' ακροατηρίου

συζήτηση, η προσφεύγουσα συμφώνησε στην αναρίθμηση των λόγων του δικογράφου της προσφυγής της ενόψει της συντάξεως της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου, γεγονός το οποίο σημειώθηκε στα πρακτικά της επ' ακροατηρίου συζητήσεως.

37 Η προσφεύγουσα ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

– να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση καθόσον την αφορά·

– επικουρικώς, να ακυρώσει εν μέρει την προσβαλλόμενη απόφαση και να μειώσει το ποσό του προστίμου που της επιβλήθηκε·

– να καταδικάσει την Επιτροπή και το Συμβούλιο στα δικαστικά έξοδα.

38 Η Επιτροπή ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

– να απορρίψει την προσφυγή·

– να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

39 Το Συμβούλιο ζητεί από το Γενικό Δικαστήριο:

– να απορρίψει την προσφυγή καθόσον στηρίζεται σε ένσταση ελλείψεως νομιμότητας του άρθρου 25 του κανονισμού 1/2003·

– να καταδικάσει την προσφεύγουσα στα δικαστικά έξοδα.

III. Σκεπτικό

40 Προς στήριξη της προσφυγής της, η προσφεύγουσα προβάλλει εννέα λόγους ακυρώσεως, οι οποίοι μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες.

41 Στο πλαίσιο της πρώτης κατηγορίας προβάλλονται έξι λόγοι, οι οποίοι σκοπούν στην ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως:

– ο πρώτος λόγος στηρίζεται σε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και παράβαση των διαδικαστικών κανόνων κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018·

– ο δεύτερος λόγος αφορά την παράνομη άρνηση της Επιτροπής να ελέγξει, πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, αν η απόφαση αυτή ήταν σύμφωνη με την αρχή της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας·

– ο τρίτος λόγος στηρίζεται σε παραβίαση της αρχής της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας·

– ο τέταρτος λόγος στηρίζεται σε παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, σε υπέρβαση εξουσίας και σε παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας·

– ο πέμπτος λόγος στηρίζεται σε παραβίαση της αρχής non bis in idem·

– ο έκτος λόγος στηρίζεται στον παράνομο χαρακτήρα του καθεστώτος παραγραφής του άρθρου 25 του κανονισμού 1/2003.

42 Σο πλαίσιο της δεύτερης κατηγορίας προβάλλονται, επικουρικώς, τρεις τελευταίοι λόγοι, οι οποίοι σκοπούν στη μερική ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως και στη συνακόλουθη μείωση του ποσού του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου:

– ο έβδομος λόγος στηρίζεται σε παράβαση των κανόνων περί του βάρους αποδείξεως και σε παραβίαση της αρχής in dubio pro reo όσον αφορά τις προσαπτόμενες στην προσφεύγουσα συμπεριφορές·

– ο όγδοος λόγος αφορά τον παράνομο χαρακτήρα της προσαύξησης του ποσού του προστίμου λόγω υποτροπής·

– ο ένατος λόγος στηρίζεται σε παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως όσον αφορά τη συνεκτίμηση των ελαφρυντικών περιστάσεων και στον εκπρόθεσμο χαρακτήρα των λόγων που δικαιολογούν μείωση του προστίμου.

Α. Επί των ακυρωτικών αιτημάτων

[*παραλειπόμενα*]

1. Επί του δευτέρου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος αφορά την παράνομη άρνηση της Επιτροπής να ελέγξει, πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, αν η απόφαση αυτή ήταν σύμφωνη με την αρχή της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας

[*παραλειπόμενα*]

α) Επί της πρώτης αιτιάσεως, η οποία στηρίζεται σε πλάνη περί το δίκαιο

199 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή παρέβη το άρθρο 41 του Χάρτη, καθόσον αρνήθηκε να εξετάσει, πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, κατά πόσον η έκδοση της αποφάσεως αυτής ήταν συμβατή με την αρχή της εύλογης διάρκειας.

200 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, όπως τονίζει η προσφεύγουσα, η Επιτροπή οφείλει να τηρεί την αρχή της εύλογης προθεσμίας, η οποία επαναλαμβάνεται στο άρθρο 41 του Χάρτη (πρβλ. αποφάσεις της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, σκέψη 179, και της 5ης Ιουνίου 2012, Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής, T-214/06, EU:T:2012:275, σκέψη 285).

201 Κατά συνέπεια, το χρονικό διάστημα που παρήλθε πρέπει να λαμβάνεται υπόψη οσάκις η Επιτροπή, κάνοντας χρήση του περιθωρίου εκτιμήσεως που της παρέχει το δίκαιο της Ένωσης, εκτιμά αν, κατ' εφαρμογήν των κανόνων ανταγωνισμού, πρέπει να κινηθεί διαδικασία και να εκδοθεί απόφαση.

202 Από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η Επιτροπή δεν παρέβη την υποχρέωσή της να λαμβάνει υπόψη το χρονικό διάστημα που παρήλθε κατά την εκτίμηση του κατά πόσον πρέπει να κινηθεί τέτοια διαδικασία και να εκδοθεί απόφαση περί επιβολής προστίμου. Συγκεκριμένα, στην προσβαλλόμενη απόφαση αναφέρεται ότι το εν λόγω θεσμικό όργανο, πριν αποφανθεί, εξέτασε αν στην προκειμένη περίπτωση η διαδικασία μπορούσε να επαναληφθεί και αν μπορούσε να καταλήξει στην έκδοση μιας τέτοιας αποφάσεως περί επιβολής προστίμου.

[*παραλειπόμενα*]

213 Επομένως, από την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η Επιτροπή, πριν από την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως, εξέτασε αν είχε τηρηθεί η αρχή της εύλογης διάρκειας, αναλύοντας τη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων των διοικητικών σταδίων και των διαστημάτων διακοπής λόγω του δικαστικού ελέγχου, τις πιθανές αιτίες στις οποίες οφειλόταν η διάρκεια της διαδικασίας και τις συνέπειες που θα μπορούσαν να εξαχθούν εντεύθεν.

214 Η προσφεύγουσα αμφισβητεί το συμπέρασμα αυτό, υποστηρίζοντας ότι η Επιτροπή, με την προσβαλλόμενη απόφαση, αρνήθηκε να αποφανθεί επί της υπερβολικής διάρκειας της διαδικασίας με την αιτιολογία ότι η εκτίμηση αυτή επιφυλάσσεται στον δικαστή της Ένωσης, χωρίς η ίδια να μπορεί να αποφανθεί επί του εν λόγω ζητήματος.

215 Συναφώς, επισημαίνεται ότι ο δικαστής της Ένωσης δύναται να επιλαμβάνεται ζητημάτων που αφορούν τη διάρκεια των διαδικασιών. Στο πλαίσιο των διαφορών εξωσυμβατικής ευθύνης, οφείλει να υποχρεώνει σε καταβολή αποζημιώσεως τα θεσμικά και λοιπά όργανα ή τους οργανισμούς της Ένωσης σε περίπτωση κατά την οποία προκάλεσαν ζημία παραβιάζοντας την αρχή της εύλογης προθεσμίας (αποφάσεις της 26ης Νοεμβρίου 2013, Kendrion κατά Επιτροπής, C-50/12 P, EU:C:2013:771, σκέψη 94, και της 11ης Ιουλίου 2019, Italmobiliare κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-523/15, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2019:499, σκέψη 159). Στο πλαίσιο των προσφυγών ακυρώσεως, η διάρκεια της διαδικασίας μπορεί να έχει ως συνέπεια την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως, εφόσον πληρούνται σωρευτικώς δύο προϋποθέσεις, εκ των οποίων η πρώτη έγκειται στο ότι η διάρκεια της διαδικασίας παρίσταται υπερβολική και η δεύτερη στο ότι η υπέρβαση της εύλογης προθεσμίας θίγει την άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας (αποφάσεις της 21ης Σεπτεμβρίου 2006, Technische Unie κατά Επιτροπής, C-113/04 P, EU:C:2006:593, σκέψεις 47 και 48, της 8ης Μαΐου 2014, Bolloré κατά Επιτροπής, C-414/12 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2014:301, σκέψεις 84 και 85, και της 9ης Ιουνίου 2016, PROAS κατά Επιτροπής, C-616/13 P, EU:C:2016:415, σκέψεις 74 έως 76).

216 Όπως επισημαίνει η προσφεύγουσα, η αρμοδιότητα που απονέμεται κατ' αυτόν τον τρόπο στον δικαστή της Ένωσης δεν είναι δυνατόν να απαλλάσσει την Επιτροπή από την εκτίμηση στην οποία οφείλει να προβαίνει κατά τον προσδιορισμό της συνέχειας που πρέπει να δοθεί, σύμφωνα με το άρθρο 266 ΣΛΕΕ, σε ακυρωτική απόφαση.

217 Όπως προαναφέρθηκε, η Επιτροπή πρέπει να λαμβάνει υπόψη κατά την εκτίμηση αυτή το σύνολο των στοιχείων της υποθέσεως, ιδίως τη σκοπιμότητα εκδόσεως νέας αποφάσεως, τη σκοπιμότητα επιβολής προστίμου και τη σκοπιμότητα ενδεχόμενης μειώσεως του σχεδιαζόμενου προστίμου, εφόσον προκύπτει ιδίως ότι, χωρίς να συνιστά αφ' εαυτής υπαίτια παράβαση, η διάρκεια της διαδικασίας, καθόσον περιλάμβανε διοικητικά στάδια αλλά και, κατά περίπτωση, διαστήματα διακοπής λόγω του δικαστικού ελέγχου, ενδέχεται να είχε αντίκτυπο ως προς τα στοιχεία που

πρέπει να ληφθούν υπόψη για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου και ιδίως ως προς τον πιθανό αποτρεπτικό του χαρακτήρα, σε περίπτωση που η διαδικασία λαμβάνει χώρα μετά την παρέλευση μεγάλου χρονικού διαστήματος από τα γεγονότα που συνιστούν την παράβαση.

218 Η εκτίμηση αυτή, η οποία αφορά, μεταξύ άλλων, τη συνολική διάρκεια της διαδικασίας, συμπεριλαμβανομένων των ενδίκων σταδίων, πραγματοποιήθηκε κυρίως με την αιτιολογική σκέψη 528 της προσβαλλομένης αποφάσεως.

219 Κατά συνέπεια, αντιθέτως προς όσα υποστηρίζει η προσφεύγουσα, η Επιτροπή, με την προσβαλλόμενη απόφαση, εξέτασε αν η διάρκεια της διαδικασίας θα μπορούσε να συνιστά εμπόδιο για την επανάληψη της διαδικασίας, αναγνωρίζοντας συγχρόνως ότι η εκτίμηση αυτή υπόκειται στον έλεγχο του δικαστή της Ένωσης στο πλαίσιο των σχετικών με τον έλεγχο νομιμότητας διαφορών και, ενδεχομένως, των διαφορών εξωσυμβατικής ευθύνης.

[*παραλειπόμενα*]

223 Επομένως, η αιτίαση αυτή πρέπει να απορριφθεί.

[*παραλειπόμενα*]

2. Επί του τρίτου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος στηρίζεται σε παραβίαση της αρχής της εύλογης διάρκειας της διαδικασίας

229 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί, διότι εκδόθηκε κατόπιν διαδικασίας η οποία υπερέβη την εύλογη διάρκεια. Κατά την προσφεύγουσα, η υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας σήμαινε ότι η Επιτροπή δεν είχε πλέον την εξουσία να επιβάλει κυρώσεις και ότι, κατά συνέπεια, η προσβαλλόμενη απόφαση ήταν επίσης παράνομη λόγω υπέρβασης εξουσίας. Κατ' ουσίαν, η προσφεύγουσα προβάλλει τρεις αιτιάσεις, οι οποίες αφορούν, αντιστοίχως, τη διάρκεια των διοικητικών σταδίων, τη συνολική διάρκεια της διαδικασίας και τις συνέπειες της διάρκειας της διαδικασίας επί των δικαιωμάτων άμυνας, και τις οποίες η Επιτροπή αμφισβητεί.

230 Πριν εξεταστούν οι αιτιάσεις αυτές, υπενθυμίζεται ότι, κατά το Δικαστήριο, η διάρκεια της διαδικασίας μπορεί να έχει ως συνέπεια την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως, εφόσον πληρούνται σωρευτικώς δύο προϋποθέσεις, εκ των οποίων η πρώτη έγκειται στο ότι η διάρκεια της διαδικασίας παρίσταται υπερβολική και η δεύτερη στο ότι η υπέρβαση της εύλογης προθεσμίας θίγει την άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας (βλ. σκέψη 215 ανωτέρω).

231 Κατά συνέπεια, μια απόφαση της Επιτροπής δεν μπορεί να ακυρωθεί λόγω και μόνον της υπέρβασης της εύλογης προθεσμίας, αν η υπέρβαση αυτή δεν θίγει τα δικαιώματα άμυνας της προσφεύγουσας. Επομένως, το επιχείρημα της προσφεύγουσας ότι η απλή υπέρβαση της εύλογης προθεσμίας θα έπρεπε να οδηγήσει την Επιτροπή να μην εκδώσει την προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει εξαρχής να απορριφθεί.

[*παραλειπόμενα*]

α) Επί της πρώτης αιτιάσεως, η οποία αφορά τη διάρκεια των διοικητικών σταδίων

233 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η διάρκεια των διοικητικών σταδίων, η οποία υπερέβη τα έξι έτη, ήταν αντίθετη προς την αρχή της εύλογης διάρκειας. Επικρίνει ειδικότερα τη βραδύτητα με την οποία η Επιτροπή αντέδρασε στις αποφάσεις περί ακυρώσεως οι οποίες εκδόθηκαν διαδοχικά από το Γενικό Δικαστήριο και το Δικαστήριο:

– μεταξύ της εκδόσεως της αποφάσεως της 25ης Οκτωβρίου 2007, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-94/03, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2007:320), και της εκδόσεως της αποφάσεως του 2009, ήτοι επί δύο και πλέον έτη, η Επιτροπή περιορίστηκε στην αποστολή του εγγράφου της 30ής Ιουνίου 2008, που μνημονεύεται στη σκέψη 11 ανωτέρω, με το οποίο ανακοινώθηκε η επανάληψη της διαδικασίας, καθώς και σε αιτήματα παροχής πληροφοριών, χωρίς κατά τη διάρκεια της περιόδου αυτής να υπάρξει ούτε νέα ανακοίνωση αιτιάσεων ούτε νέα ακρόαση, μολονότι ήταν εύκολο στην Επιτροπή να διορθώσει το ελάττωμα από το οποίο έπασχε η ακυρωθείσα απόφαση και το οποίο είχε σαφώς προσδιορίσει το Γενικό Δικαστήριο·

– ομοίως, μεταξύ της εκδόσεως της αποφάσεως της 21ης Σεπτεμβρίου 2017, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (C-88/15 P, EU:C:2017:716), και της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, ήτοι επί ένα έτος και εννέα μήνες, η δραστηριότητα της Επιτροπής περιορίστηκε στην αποστολή του εγγράφου της 15ης Δεκεμβρίου 2017 με το οποίο ανακοινώθηκε η επανάληψη της διαδικασίας, στην αποστολή των εγγράφων με τα οποία ανακοινώθηκε η ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 και παρασχέθηκαν διευκρινιστικά στοιχεία σχετικά με αυτή, καθώς και σε περιορισμένα αιτήματα παροχής πληροφοριών σχετικά με την περιουσιακή κατάσταση της προσφεύγουσας.

234 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει, περαιτέρω, ότι τα διοικητικά στάδια της διαδικασίας ενέχουν πολυάριθμες διαχειριστικές πλημμέλειες εκ μέρους της Επιτροπής, οι οποίες συνέβαλαν στην αδικαιολόγητη παράταση των διαδικαστικών προθεσμιών.

235 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το δίκαιο της Ένωσης απαιτεί από τα θεσμικά όργανα να εξετάζουν εντός εύλογης προθεσμίας τις υποθέσεις στο πλαίσιο των διοικητικών διαδικασιών που διεξάγουν (πρβλ. απόφαση της 5ης Ιουνίου 2012, Imperial Chemical Industries κατά Επιτροπής, T-214/06, EU:T:2012:275, σκέψη 284).

236 Πράγματι, η υποχρέωση τηρήσεως εύλογης προθεσμίας κατά τη διεξαγωγή των διοικητικών διαδικασιών συνιστά γενική αρχή του δικαίου η οποία επαναλαμβάνεται, μεταξύ άλλων, στο άρθρο 41, παράγραφος 1, του Χάρτη (αποφάσεις της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, σκέψη 167· της 11ης Απριλίου 2006, Angeletti κατά Επιτροπής, T-394/03, EU:T:2006:111, σκέψη 162, και της 7ης Ιουνίου 2013, Ιταλία κατά Επιτροπής, T-267/07, EU:T:2013:305, σκέψη 61).

237 Εν προκειμένω, από τη δικογραφία προκύπτει ότι κατά την εξέταση της υποθέσεως διεξήχθησαν ενώπιον της Επιτροπής τέσσερα στάδια, συνολικής διάρκειας έξι ετών και ενός μηνός:

– ένα πρώτο στάδιο, διάρκειας ενός έτους και πέντε μηνών, χώριζε τα πρώτα μέτρα έρευνας από την αποστολή της ανακοινώσεως των αιτιάσεων στη Federacciai και στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις·

– τα επόμενα τρία στάδια είναι εκείνα τα οποία κατέληξαν διαδοχικά στην έκδοση της αποφάσεως του 2002, στην έκδοση της αποφάσεως του 2009 και στην έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως, έκαστο των οποίων είχε, αντιστοίχως, διάρκεια εννέα μηνών, δύο ετών και ενός μηνός, και ενός έτους και εννέα μηνών.

238 Κατά τη νομολογία, ο εύλογος χαρακτήρας της προθεσμίας πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με το σύνολο των περιστάσεων που χαρακτηρίζουν κάθε υπόθεση και, ειδικότερα, σε συνάρτηση με τα συμφέροντα του διαδίκου που διακυβεύονται στη δίκη, την περιπλοκότητα της υποθέσεως, καθώς και τη συμπεριφορά του προσφεύγοντος και εκείνη των αρμοδίων αρχών (πρβλ. απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, σκέψεις 187 και 188).

239 Κατά πρώτον, όσον αφορά το διακύβευμα της δίκης για τον ενδιαφερόμενο, υπενθυμίζεται ότι, σε περίπτωση ένδικης διαφοράς σχετικά με την ύπαρξη παραβιάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού, η θεμελιώδης επιταγή της ασφάλειας δικαίου της οποίας πρέπει να απολαύουν οι επιχειρηματίες και ο σκοπός διασφαλίσεως της μη νοθεύσεως του ανταγωνισμού εντός της εσωτερικής αγοράς έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον όχι μόνο για τον ίδιο τον προσφεύγοντα και τους ανταγωνιστές του, αλλά και για τους τρίτους, λόγω του μεγάλου αριθμού των ενδιαφερόμενων προσώπων και των διακυβευόμενων οικονομικών συμφερόντων (βλ. απόφαση της 1ης Φεβρουαρίου 2017, Aalberts Industries κατά Ευρωπαϊκής Ένωσης, T-725/14, EU:T:2017:47, σκέψη 40 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

240 Εν προκειμένω, η Επιτροπή διαπίστωσε με την προσβαλλόμενη απόφαση ότι η προσφεύγουσα είχε παραβεί το άρθρο 65, παράγραφος 1, ΑΧ, μετέχοντας από την 1η Απριλίου 1993 έως τις 4 Ιουλίου 2000 σε διαρκή συμφωνία ή σε εναρμονισμένες πρακτικές σχετικά με τον οπλισμό σκυροδέματος, οι οποίες είχαν ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα τον καθορισμό των τιμών και τον περιορισμό ή τον έλεγχο της παραγωγής ή των πωλήσεων στην εσωτερική αγορά.

241 Βάσει της ανωτέρω διαπιστώσεως, η Επιτροπή επέβαλε στην προσφεύγουσα πρόστιμο 2,237 εκατομμυρίων ευρώ.

242 Λαμβανομένων υπόψη των στοιχείων αυτών, μπορεί να γίνει δεκτό ότι το διακύβευμα της υποθέσεως ήταν σημαντικό για την προσφεύγουσα.

243 Κατά δεύτερον, όσον αφορά την περιπλοκότητα της υποθέσεως, επισημαίνεται ότι οι πλημμέλειες στις οποίες υπέπεσε η Επιτροπή αφορούν τις συνέπειες, ως προς τη διαδικασία, της λήξεως ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ.

244 Υπενθυμίζεται, ωστόσο, ότι τα ζητήματα σχετικά με τους εφαρμοστέους στα πραγματικά περιστατικά της υποθέσεως κανόνες, τόσο σε ουσιαστικό όσο και σε διαδικαστικό επίπεδο, τα οποία έθετε η λήξη της ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ ήταν αρκετά περίπλοκα, όπως επισήμανε η Επιτροπή.

245 Εξάλλου, η σύμπραξη κάλυπτε μια σχετικά μεγάλη περίοδο (10 έτη και 7 μήνες), αφορούσε σημαντικό αριθμό επιχειρήσεων (8 επιχειρήσεις, οι οποίες περιλάμβαναν συνολικά 11 εταιρίες, και μία επαγγελματική ένωση) και περιλάμβανε σημαντικό όγκο εγγράφων τα οποία είχαν υποβληθεί ή κατασχεθεί στη διάρκεια των ελέγχων (περίπου 20 000 σελίδες).

246 Υπό το πρίσμα των ανωτέρω στοιχείων, η υπόθεση πρέπει να θεωρηθεί περίπλοκη.

247 Κατά τρίτον, όσον αφορά τη συμπεριφορά των διαδίκων, επισημαίνεται ότι η ενασχόληση της Επιτροπής ήταν διαρκής, λόγω των πολυάριθμων αιτημάτων των μετεχόντων στη διοικητική διαδικασία.

248 Ως εκ τούτου, η Επιτροπή χρειάστηκε να εξετάσει πολυάριθμα έγγραφα στο πλαίσιο της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, ενώ συγχρόνως έπρεπε να προετοιμάσει την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 και να εξετάσει πρόταση διευθετήσεως της διαφοράς την οποία υπέβαλαν, στις 4 Δεκεμβρίου 2018, ορισμένοι από τους μετέχοντες στη διοικητική διαδικασία.

249 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή υπέπεσε σε δύο διαχειριστικές πλημμέλειες οι οποίες παρέτειναν αδικαιολόγητα τη διάρκεια της διαδικασίας:

– σε μια πλημμέλεια κατά την προετοιμασία των CD-ROM που επισυνάφθηκαν στην ανακοίνωση των αιτιάσεων·

– στη μη ορθή κοινοποίηση της αποφάσεως του 2009 καθώς και της προσβαλλομένης αποφάσεως.

250 Μολονότι η προσφεύγουσα δεν προσδιορίζει την πρόσθετη καθυστέρηση που προκάλεσαν οι δύο προαναφερθείσες πλημμέλειες της Επιτροπής, από τις σκέψεις 13 και 14 ανωτέρω προκύπτει ότι η δεύτερη είχε, εν πάση περιπτώσει, ως συνέπεια την παράταση της διαδικασίας μόνον κατά δύο μήνες και μία εβδομάδα.

251 Επομένως, η προσφεύγουσα δεν προσκόμισε στοιχεία από τα οποία να προκύπτει ότι οι καταγγελλόμενες πλημμέλειες είχαν σημαντικό αντίκτυπο στη διάρκεια της διαδικασίας.

252 Από τα στοιχεία αυτά, θεωρούμενα στο σύνολό τους, προκύπτει ότι η διάρκεια των διοικητικών σταδίων της διαδικασίας δεν παρίσταται υπερβολική υπό το πρίσμα των περιστάσεων που χαρακτηρίζουν την υπόθεση και ιδίως υπό το πρίσμα της περιπλοκότητάς της, δεδομένου ότι δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή καμία περίοδος ανεξήγητης αδράνειας κατά τη διάρκεια των επιμέρους σταδίων της διοικητικής διαδικασίας.

253 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

β) Επί της δεύτερης αιτιάσεως, η οποία αφορά τη συνολική διάρκεια της διαδικασίας

254 Η προσφεύγουσα θεωρεί υπερβολική τη συνολική διάρκεια που απαιτήθηκε για την εξέταση του φακέλου, από τις πρώτες πράξεις που σκοπούσαν στη διερεύνηση της υποθέσεως μέχρι την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως. Κατά την προσφεύγουσα, το γεγονός ότι κατά το χρονικό σημείο εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως η διάρκεια αυτή ανερχόταν σε 19 σχεδόν έτη και αφορούσε συμπεριφορές εκ των οποίων ορισμένες είχαν λάβει χώρα πριν από 30 και πλέον έτη συνηγορεί υπέρ του ότι το χρονικό αυτό διάστημα είναι αντίθετο προς την αρχή της εύλογης διάρκειας.

255 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η υποχρέωση τηρήσεως εύλογης προθεσμίας ισχύει τόσο για κάθε στάδιο της διαδικασίας όσο και για το σύνολο της διαδικασίας (πρβλ. απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, σκέψεις 230 και 231, και προτάσεις της γενικής εισαγγελέα J. Kokott στην υπόθεση Solvay κατά Επιτροπής, C-109/10 P, EU:C:2011:256, σημείο 239).

256 Εν προκειμένω διαπιστώνεται ότι το χρονικό διάστημα διεξαγωγής της όλης διοικητικής διαδικασίας ήταν εξαιρετικά μεγάλο, γεγονός το οποίο οδήγησε άλλωστε την Επιτροπή σε μείωση του προστίμου που τελικώς επιβλήθηκε στις προσφεύγουσες (βλ. σκέψη 212 ανωτέρω).

257 Εντούτοις, η συνολική διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας μπορεί να εξηγηθεί από την περιπλοκότητα της συγκεκριμένης υπόθεσης, υπό την έννοια ότι ως προς ορισμένες πτυχές η διάρκεια αυτή οφείλεται σε στοιχεία σχετιζόμενα με την υπόθεση καθεαυτήν, ενώ ως προς άλλες πτυχές συνδέεται με το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται η υπόθεση, ήτοι τη λήξη ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ (βλ. σκέψεις 243 έως 246 ανωτέρω).

258 Ασφαλώς, η Επιτροπή υπέπεσε σε σφάλματα κατά την εκτίμηση των συνεπειών της λήξεως ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ και τα σφάλματα αυτά οδήγησαν στην έκδοση ακυρωτικών αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου και, εν συνεχεία, του Δικαστηρίου.

259 Εντούτοις, τα σφάλματα αυτά καθώς και ο αντίκτυπος που ενδεχομένως είχαν στη διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας πρέπει να αξιολογηθούν υπό το πρίσμα της περιπλοκότητας των τιθέμενων ζητημάτων.

260 Εξάλλου, η συνολική διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας οφείλεται εν μέρει στα διαστήματα διακοπής λόγω του δικαστικού ελέγχου και συνδέεται, επομένως, με τον αριθμό των προσφυγών που ασκήθηκαν ενώπιον του δικαστή της Ένωσης σχετικά με διάφορες πτυχές της υποθέσεως.

261 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η δυνατότητα που παρέχεται σε επιχειρήσεις, οι οποίες βρίσκονται σε κατάσταση όπως αυτή της προσφεύγουσας, να επιτύχουν την εξέταση των υποθέσεών τους περισσότερες από μία φορές από τις διοικητικές και, κατά περίπτωση, από τις δικαστικές αρχές της Ένωσης είναι εγγενής στο σύστημα που θέσπισαν οι συντάκτες των Συνθηκών για τον έλεγχο των συμπεριφορών και των ενεργειών στον τομέα του ανταγωνισμού.

262 Κατά συνέπεια, η υποχρέωση της διοικητικής αρχής να ολοκληρώσει διάφορες διατυπώσεις και ενέργειες προτού μπορέσει να εκδώσει οριστική απόφαση στον τομέα του ανταγωνισμού, και το ενδεχόμενο οι διατυπώσεις ή ενέργειες αυτές να οδηγήσουν σε προσφυγή, δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν από μια επιχείρηση ως επιχείρημα κατά το πέρας της διαδικασίας προκειμένου αυτή να ισχυριστεί ότι υφίσταται υπέρβαση της εύλογης προθεσμίας (πρβλ. προτάσεις του γενικού εισαγγελέα N. Wahl στις υποθέσεις Feralpi κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-85/15 P, C-86/15 P και C-87/15 P, C-88/15 P και C-89/15 P, EU:C:2016:940, σημείο 70).

263 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι, εκτιμώμενη στο σύνολό της, η διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας ήταν υπερβολική και ότι, ως εκ τούτου, η Επιτροπή δεν μπορούσε να εκδώσει νέα απόφαση περί επιβολής προστίμου.

264 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

γ) Επί της τρίτης αιτιάσεως, η οποία αφορά τις συνέπειες, επί των δικαιωμάτων άμυνας, της διάρκειας της διαδικασίας

265 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας είχε συνέπειες επί των δικαιωμάτων άμυνας. Κατά την προσφεύγουσα, λόγω της μεγάλης αυτής διάρκειας, η ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 δεν επέτρεψε στις αρμόδιες για τον ανταγωνισμό αρχές των κρατών μελών να ακούσουν όλους τους φορείς των οποίων οι απόψεις θα μπορούσαν να επηρεάσουν την ικανότητά της να αμυνθεί. Επιπλέον, αν η ακρόαση είχε πραγματοποιηθεί σύμφωνα με τους

εφαρμοστέους κανόνες πριν από την έκδοση της αποφάσεως του 2002 ή ακόμη και της αποφάσεως του 2009, το Γενικό Δικαστήριο δεν θα είχε αποφανθεί επί του υποστατού των προσαπτόμενων συμπεριφορών και οι εκπρόσωποι των κρατών μελών θα ήταν, κατά συνέπεια, απαλλαγμένοι από κάθε επιρροή ή προκατάληψη.

266 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, όπως επισημάνθηκε με τη σκέψη 230 ανωτέρω, προκειμένου να ακυρωθεί δικαστικά απόφαση της Επιτροπής λόγω παραβιάσεως της αρχής της εύλογης προθεσμίας πρέπει να πληρούνται δύο προϋποθέσεις. Δεδομένου ότι η πρώτη (υπερβολική διάρκεια της διαδικασίας) δεν πληρούται, δεν είναι καταρχήν αναγκαίο να εξακριβωθεί, σε απάντηση στην τρίτη αιτίαση, αν η διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας παρεμπόδισε την άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας. Εντούτοις, η εξέταση αυτή θα πραγματοποιηθεί ως εκ περισσού, προκειμένου να δοθεί πλήρης απάντηση στις ανησυχίες που εξέφρασε η προσφεύγουσα.

267 Αφενός, διαπιστώνεται ότι, κατά τη διάρκεια της διαδικασίας θεωρούμενης στο σύνολό της, η προσφεύγουσα είχε τουλάχιστον επτά φορές την ευκαιρία να εκφράσει τις απόψεις της και να προβάλει τα επιχειρήματά της (βλ. σκέψεις 3 έως 6, 11, 24 και 25 ανωτέρω).

268 Ειδικότερα, στη διάρκεια του τρίτου διοικητικού σταδίου, η προσφεύγουσα είχε τη δυνατότητα να εκφράσει τις απόψεις της με τις από 1ης Φεβρουαρίου 2018 παρατηρήσεις της, καθώς και κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 (βλ. σκέψεις 24 και 25 ανωτέρω).

269 Αφετέρου, από την εξέταση του πρώτου λόγου ακυρώσεως προέκυψε ότι τα δικαιώματα άμυνας της προσφεύγουσας δεν είχαν θιγεί ούτε από το γεγονός ότι κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 δεν ήταν παρόντες όλοι όσοι είχαν μετάσχει στις προηγούμενες ακροάσεις ούτε από το γεγονός ότι οι εκπρόσωποι των αρμόδιων για τον ανταγωνισμό αρχών των κρατών μελών γνώριζαν, κατά τον χρόνο διατυπώσεως της γνώμης τους στο πλαίσιο της συμβουλευτικής επιτροπής, ότι στο παρελθόν είχαν εκδοθεί σε βάρος των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων δύο αποφάσεις, η μία από τις οποίες είχε επικυρωθεί από το Γενικό Δικαστήριο, ούτε ακόμη από το γεγονός ότι η Επιτροπή είχε ήδη δύο φορές αποφανθεί σε σχέση με τα πραγματικά περιστατικά της υπόθεσης και η θέση της επί του ζητήματος αυτού είχε επικυρωθεί από το Γενικό Δικαστήριο (βλ. σκέψεις 59 έως 162 ανωτέρω).

270 Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι, ακόμη και αν γίνει δεκτό ότι η διάρκεια της διοικητικής διαδικασίας μπορεί να θεωρηθεί αντίθετη προς την αρχή της εύλογης διάρκειας, οι προϋποθέσεις οι οποίες πρέπει να συντρέχουν για την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν πληρούνται, δεδομένου ότι η προσφεύγουσα δεν απέδειξε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας συνεπεία της εν λόγω διάρκειας.

271 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό ότι δεν πληρούται καμία από τις αναγκαίες προϋποθέσεις προκειμένου το Γενικό Δικαστήριο να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση λόγω παραβιάσεως της αρχής της εύλογης προθεσμίας.

272 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί η αιτίαση και, ως εκ τούτου, ο τρίτος λόγος ακυρώσεως στο σύνολό του.

3. Επί του τετάρτου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος στηρίζεται σε παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, σε υπέρβαση εξουσίας και σε παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας

[*παραλειπόμενα*]

α) Επί της πρώτης αιτιάσεως, η οποία αφορά την έλλειψη επαρκών διευκρινίσεων ως προς τους λόγους για τους οποίους η Επιτροπή εξέδωσε νέα απόφαση περί επιβολής προστίμου

274 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή δεν διευκρίνισε επαρκώς τους λόγους οι οποίοι την οδήγησαν σε επανάληψη της διαδικασίας, ασκώντας, ως εκ τούτου, κατά τρόπο αυθαίρετο την εξουσία εκτιμήσεως που διαθέτει σε αυτόν τον τομέα. Η προσφεύγουσα υποστηρίζει επίσης ότι η Επιτροπή έκρινε ότι η έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως εξακολουθούσε να έχει σημαντικό αποτρεπτικό αποτέλεσμα, χωρίς να διευκρινίσει τους λόγους για τους οποίους η αποτροπή θα έπρεπε να λειτουργήσει για το παρόν και το μέλλον και χωρίς να διευκρινίσει, στην προσβαλλόμενη απόφαση, τους λόγους για τους οποίους το αποτρεπτικό αποτέλεσμα ήταν, όπως ανέφερε, «ιδιαιτέρως επιθυμητό σε μια αγορά όπως η ιταλική αγορά οπλισμού σκυροδέματος».

275 Συναφώς, επισημαίνεται ότι το άρθρο 105, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ αναθέτει στην Επιτροπή την αποστολή να μεριμνά για την εφαρμογή των άρθρων 101 και 102 ΣΛΕΕ.

276 Επομένως, η Επιτροπή καλείται να καθορίσει και να θέσει σε εφαρμογή, κατά τη νομολογία, την πολιτική ανταγωνισμού της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 16ης Οκτωβρίου 2013, Vivendi κατά Επιτροπής, T-432/10, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2013:538, σκέψη 22 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

277 Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή διαθέτει ευρεία εξουσία εκτιμήσεως, όπως προκύπτει από τον κανονισμό 1/2003, κατά τον οποίο, εάν διαπιστώσει την ύπαρξη παραβάσεως, «δύναται», αφενός, να υποχρεώσει τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις να θέσουν τέλος στη διαπιστωθείσα παράβαση (άρθρο 7, παράγραφος 1) και, αφετέρου, να επιβάλει πρόστιμα στις επιχειρήσεις που διαπράττουν παράβαση (άρθρο 23, παράγραφος 2).

278 Επομένως, στον τομέα του ανταγωνισμού η Επιτροπή έχει την εξουσία, ανεξαρτήτως του αν επιλαμβάνεται της υποθέσεως στο πλαίσιο καταγγελίας ή με δική της πρωτοβουλία, να αποφασίζει αν, σε σχέση με ορισμένη συμπεριφορά, θα κινήσει διαδικασία, θα εκδώσει απόφαση και θα επιβάλει πρόστιμο, ανάλογα με τις προτεραιότητες που η ίδια καθορίζει στο πλαίσιο της πολιτικής της ανταγωνισμού.

279 Εντούτοις, η ύπαρξη της εξουσίας αυτής δεν απαλλάσσει την Επιτροπή από την υποχρέωση αιτιολογήσεως (πρβλ. απόφαση της 12ης Μαρτίου 2020, LL-Carpenter κατά Επιτροπής, T-531/18, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2020:91, σκέψη 90 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

280 Στην περίπτωση που, όπως εν προκειμένω, αφενός, μια απόφαση της Επιτροπής ακυρώθηκε δύο φορές και, αφετέρου, το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ των πρώτων πράξεων έρευνας και της εκδόσεως της αποφάσεως ήταν εξαιρετικά μεγάλο, στο θεσμικό αυτό όργανο απόκειται, σύμφωνα με την αρχή της χρηστής διοικήσεως, να λάβει υπόψη τη διάρκεια της διαδικασίας και τις συνέπειες που η διάρκεια αυτή μπορεί να είχε επί της αποφάσεώς του να κινήσει διαδικασία κατά των οικείων επιχειρήσεων, η εκτίμηση δε αυτή πρέπει να προκύπτει από την αιτιολογία της αποφάσεως.

281 Αυτό ακριβώς, ωστόσο, έπραξε η Επιτροπή εκθέτοντας λεπτομερώς, αφενός, στις αιτιολογικές σκέψεις 526 έως 529 της προσβαλλομένης αποφάσεως και, αφετέρου, στις αιτιολογικές σκέψεις 536 έως 573 αυτής, τους λόγους για τους οποίους έκρινε ότι έπρεπε να εκδώσει νέα απόφαση διαπιστώνουσα την παράβαση και να επιβάλει πρόστιμο στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις.

282 Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή επισήμανε καταρχάς ότι η διάρκεια της διαδικασίας δεν ενείχε, κατά την άποψή της, παραβίαση της αρχής της εύλογης διάρκειας (αιτιολογικές σκέψεις 528 και 555 της προσβαλλομένης αποφάσεως) και ότι τα δικαιώματα άμυνας των επιχειρήσεων δεν είχαν θιγεί, δεδομένου ότι οι εν λόγω επιχειρήσεις, αφενός, είχαν την ευκαιρία να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί της επαναλήψεως της διαδικασίας και, αφετέρου, είχαν επίσης εκθέσει τα επιχειρήματά τους κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018. Συναφώς, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι η προσφεύγουσα δεν είχε προσκομίσει κανένα συγκεκριμένο στοιχείο προς στήριξη του ισχυρισμού της ότι δεν της είχε παρασχεθεί η δυνατότητα να ασκήσει πλήρως τα δικαιώματά της άμυνας (αιτιολογικές σκέψεις 556 και 557 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

283 Η Επιτροπή παραδέχθηκε, ωστόσο, ότι είχε υποπέσει σε διαδικαστικές πλημμέλειες και αναγνώρισε ότι οι πλημμέλειες αυτές είχαν συμβάλει στην παράταση της διάρκειας της διαδικασίας.

284 Κατόπιν τούτου, η Επιτροπή προέβη με την προσβαλλόμενη απόφαση σε στάθμιση μεταξύ, αφενός, του γενικού συμφέροντος για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού και, αφετέρου, της μέριμνας για τον μετριασμό των ενδεχόμενων συνεπειών των διαδικαστικών πλημμελειών στις οποίες είχε υποπέσει (αιτιολογική σκέψη 559 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

285 Συναφώς, η Επιτροπή επισήμανε ότι οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις είχαν μετάσχει επί έντεκα έτη σε μια παράβαση η οποία θεωρείται ένας από τους σοβαρότερους περιορισμούς του ανταγωνισμού. Η Επιτροπή επισήμανε ότι, σε ένα τέτοιο πλαίσιο, η μη έκδοση νέας αποφάσεως διαπιστώνουσας τη συμμετοχή των επιχειρήσεων στην εν λόγω παράβαση θα ήταν αντίθετη προς το γενικό συμφέρον για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των κανόνων ανταγωνισμού της Ένωσης και θα έβαινε πέραν του συμφέροντος για μετριασμό των συνεπειών της ενδεχόμενης προσβολής των θεμελιωδών δικαιωμάτων των αποδεκτριών επιχειρήσεων (αιτιολογικές σκέψεις 560 και 561 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

286 Κατόπιν της σταθμίσεως αυτής, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, εφόσον είχε διαπραχθεί παράβαση, μόνο με την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως θα μπορούσε να διασφαλίσει ότι οι υπαίτιοι της παραβάσεως δεν θα έμεναν ατιμώρητοι και ότι θα αποθαρρύνονταν πράγματι από την υιοθέτηση παρόμοιας συμπεριφοράς στο μέλλον (αιτιολογικές σκέψεις 563 έως 569 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

287 Ολοκληρώνοντας την ανάλυση, η Επιτροπή διευκρίνισε ότι, προκειμένου να μετριασθούν οι αρνητικές συνέπειες που ενδεχομένως είχαν προκληθεί λόγω της μεγάλης διάρκειας της διαδικασίας, η οποία σκοπούσε στη διόρθωση των διαδικαστικών πλημμελειών που διαπράχθηκαν κατά την έρευνα και οι οποίες δεν οφείλονταν στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, είχε αποφάσισε να μειώσει κατά 50 % το ποσό των επιβληθέντων προστίμων (αιτιολογικές σκέψεις 570 έως 573 της προσβαλλομένης αποφάσεως).

288 Επομένως, είναι σαφές ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή παρέσχε εμπεριστατωμένη αιτιολογία από την οποία προκύπτει, κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο, η συλλογιστική που ακολούθησε προκειμένου να δικαιολογήσει την έκδοση νέας αποφάσεως παρά τις δύο προηγούμενες ακυρώσεις.

[*παραλειπόμενα*]

296 Από τα ανωτέρω στοιχεία συνάγεται ότι από την αιτιολογία την οποία παρέσχε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση προκύπτει κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο η συλλογιστική που αυτή ακολούθησε προκειμένου να δικαιολογήσει την έκδοση νέας αποφάσεως περί επιβολής προστίμου και ότι, κατά συνέπεια, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

[*παραλειπόμενα*]

β) Επί της πέμπτης αιτιάσεως, η οποία αφορά παραβίαση της αρχής της αναλογικότητας

316 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας, δεδομένου ότι η κίνηση διαδικασίας και η επιβολή προστίμων για τις εν προκειμένω επίμαχες συμπεριφορές συνιστούσαν δυσανάλογες ενέργειες, λαμβανομένου υπόψη του χρονικού διαστήματος που είχε παρέλθει και της περιορισμένης πλέον, ή και ανύπαρκτης, ζημίας που φέρεται να προκλήθηκε στον ανταγωνισμό.

317 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η αρχή της αναλογικότητας, η οποία περιλαμβάνεται στις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, επιτάσσει οι πράξεις των θεσμικών οργάνων να μη βαίνουν πέραν αυτού που είναι κατάλληλο και αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, εξυπακουομένου ότι, όταν υφίσταται δυνατότητα επιλογής μεταξύ περισσότερων κατάλληλων μέτρων, πρέπει να επιλέγεται το λιγότερο επαχθές και ότι τα δυσμενή αποτελέσματα που προκαλούνται δεν πρέπει να είναι δυσανάλογα σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς (πρβλ. αποφάσεις της 13ης Νοεμβρίου 1990, Fedesa κ.λπ., C-331/88, EU:C:1990:391, σκέψη 13, και της 14ης Ιουλίου 2005, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής, C-180/00, EU:C:2005:451, σκέψη 103).

318 Εν προκειμένω, για να κριθεί αν η Επιτροπή παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ακόλουθες περιστάσεις.

319 Πρώτον, οσάκις μια πράξη ακυρώνεται, όπως συνέβη στην περίπτωση της αποφάσεως του 2009, το θεσμικό όργανο που την εξέδωσε δύναται να επαναλάβει τη διοικητική διαδικασία από το στάδιο κατά το οποίο εμφιλοχώρησε η παρανομία (βλ. σκέψεις 53 και 54 ανωτέρω).

320 Δεύτερον, αυτή καθεαυτήν η διάρκεια μιας διαδικασίας δεν καθιστά παράνομη τη διαπίστωση της Επιτροπής περί παραβάσεως ή το ύψος του επιβληθέντος προστίμου. Μια τέτοια αμφισβήτηση μπορεί να χωρήσει μόνον εάν, αφενός, η διάρκεια της διαδικασίας παραβιάζει την αρχή της εύλογης προθεσμίας και, αφετέρου, η υπέρβαση της εύλογης προθεσμίας παρεμποδίζει την άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας (βλ. σκέψη 230 ανωτέρω). Εν προκειμένω, από την ανάλυση του πρώτου και του τρίτου λόγου ακυρώσεως προκύπτει ότι η προσφεύγουσα δεν δύναται να επικαλεστεί τέτοιες παραβάσεις.

321 Τρίτον, οι ακόλουθοι λόγοι, τους οποίους επικαλέστηκε η Επιτροπή προκειμένου να δικαιολογήσει την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως παρά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε, παρίστανται λυσιτελείς και βάσιμοι:

– η διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής του δικαίου του ανταγωνισμού και η αποφυγή της ατιμωρησίας των οικείων επιχειρήσεων·

– η αποτροπή των εμπλεκομένων επιχειρήσεων από τη διάπραξη νέας παράβασης του δικαίου του ανταγωνισμού·

– η διευκόλυνση των αγωγών αποζημιώσεως των ενδεχόμενων θυμάτων της συμπράξεως.

322 Τέταρτον, η Επιτροπή έλαβε μέριμνα προκειμένου να μετριασθούν οι συνέπειες, για τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, της μεγάλης διάρκειας της διαδικασίας, χορηγώντας τους μείωση κατά 50 % του ποσού του προστίμου.

323 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί η αιτίαση και, ως εκ τούτου, ο τέταρτος λόγος ακυρώσεως στο σύνολό του.

4. Επί του πέμπτου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος στηρίζεται σε παραβίαση της αρχής non bis in idem

324 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η αρχή non bis in idem εμπόδιζε την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως.

325 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα της προσφεύγουσας.

326 Καταρχάς, επισημαίνεται ότι η προσφεύγουσα παραδέχεται ότι στην περίπτωσή της δεν υπήρξε σώρευση κυρώσεων, αλλά μόνο σώρευση διαδικασιών, υποστηρίζει δε ότι η σώρευση αυτή ομοίως απαγορεύεται από την αρχή non bis in idem.

327 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η αρχή non bis in idem διατυπώνεται:

– αφενός, στο άρθρο 50 του Χάρτη, κατά το οποίο «[κ]ανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται ποινικά για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικαστεί εντός της Ένωσης με [αμετάκλητη] απόφαση ποινικού δικαστηρίου σύμφωνα με τον νόμο»·

– αφετέρου, στο άρθρο 4, παράγραφος 1, του πρωτοκόλλου αριθ. 7 της ΕΣΔΑ.

328 Ως απόρροια της αρχής του δεδικασμένου, η αρχή non bis in idem έχει ως αντικείμενο την κατοχύρωση της ασφάλειας δικαίου και της επιείκειας, διασφαλίζοντας ότι ο ενδιαφερόμενος, εφόσον έχει διωχθεί και, ενδεχομένως, τιμωρηθεί, δεν θα διωχθεί εκ νέου για την ίδια παράβαση (απόφαση της 3ης Απριλίου 2019, Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie, C-617/17, EU:C:2019:283, σκέψη 33).

329 Ειδικότερα, στον τομέα του ανταγωνισμού, η αρχή non bis in idem απαγορεύει, καταρχήν, την καταδίκη μιας επιχειρήσεως ή την εκ νέου δίωξή της για συμπεριφορά αντίθετη προς τον ανταγωνισμό για την οποία της έχει ήδη επιβληθεί κύρωση ή για την οποία έχει κριθεί ως μη έχουσα ευθύνη με προγενέστερη απόφαση η οποία δεν μπορεί πλέον να προσβληθεί (πρβλ. αποφάσεις της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, σκέψη 59, και της 1ης Ιουλίου 2009, ThyssenKrupp Stainless κατά Επιτροπής, T-24/07, EU:T:2009:236, σκέψη 178).

330 Η εφαρμογή της αρχής non bis in idem προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, ότι το υποστατό της παραβάσεως έχει κριθεί ή ότι η νομιμότητα της εκτιμήσεως που διατυπώθηκε ως προς αυτήν έχει ελεγχθεί (απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, σκέψη 60).

331 Σε περίπτωση που η προϋπόθεση αυτή πληρούται, η αρχή non bis in idem απαγορεύει νέα ουσιαστική εκτίμηση του υποστατού της παραβάσεως, οσάκις η νέα αυτή εκτίμηση θα έχει ως συνέπεια:

– είτε την επιβολή δεύτερης κυρώσεως, η οποία προστίθεται στην πρώτη, στην περίπτωση κατά την οποία καταλογιστεί εκ νέου ευθύνη·

– είτε την επιβολή νέας κυρώσεως, στην περίπτωση κατά την οποία η ευθύνη, αποκλεισθείσα με την πρώτη απόφαση, καταλογιστεί με τη δεύτερη (απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, σκέψη 61).

332 Αντιθέτως, η αρχή non bis in idem δεν εμποδίζει την επανάληψη των διώξεων που έχουν ως αντικείμενο την ίδια αντίθετη προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορά, όταν η πρώτη απόφαση ακυρώθηκε για τυπικούς λόγους χωρίς να έχει εκδοθεί απόφαση επί της ουσίας για τα προσαπτόμενα περιστατικά, αφού η ακυρωτική απόφαση δεν ισχύει ως «αθώωση» κατά την έννοια που προσδίδεται στον όρο αυτό στον κατασταλτικό τομέα (αποφάσεις της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, σκέψη 62, και της 1ης Ιουλίου 2009, ThyssenKrupp Stainless κατά Επιτροπής, T-24/07, EU:T:2009:236, σκέψη 190).

333 Σε μια τέτοια περίπτωση, οι κυρώσεις που επιβάλλονται με τη νέα απόφαση δεν προστίθενται στις επιβληθείσες με την ακυρωθείσα απόφαση, αλλά τις αντικαθιστούν (αποφάσεις της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, σκέψη 62, και της 1ης Ιουλίου 2009, ThyssenKrupp Stainless κατά Επιτροπής, T-24/07, EU:T:2009:236, σκέψη 190).

334 Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι μέχρι σήμερα δεν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση επί της ουσίας της υποθέσεως όσον αφορά τη συμμετοχή της προσφεύγουσας στις παραβάσεις που της προσάπτονται. Η απόφαση του 2002 ακυρώθηκε από το Γενικό Δικαστήριο λόγω της νομικής βάσεως που χρησιμοποιήθηκε από την Επιτροπή και η απόφαση του 2009 ακυρώθηκε λόγω παραβάσεως ουσιώδους τύπου, χωρίς, σε καμία από τις δύο αυτές περιπτώσεις, να έχει διατυπωθεί οριστική θέση επί των ουσιαστικών λόγων που προέβαλε η προσφεύγουσα όσον αφορά τη συμμετοχή της στις πράξεις που της προσάπτονται. Η απόφαση της 9ης Δεκεμβρίου 2014, Ferriere Nord κατά Επιτροπής (T-90/10, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2014:1035), είναι η μόνη η οποία έκρινε επί των λόγων αυτών, αλλά αναιρέθηκε στο σύνολό της από το Δικαστήριο. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η Επιτροπή, εκδίδοντας την προσβαλλόμενη απόφαση, επέβαλε κύρωση ή κίνησε διαδικασία δύο φορές σε βάρος της προσφεύγουσας για τα ίδια πραγματικά περιστατικά (βλ. απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, σκέψη 63).

335 Όσον αφορά την κύρωση που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με την προσβαλλόμενη απόφαση, αυτή αντικαθιστά την επιβληθείσα με την απόφαση του 2009 κύρωση, η οποία με τη σειρά της είχε αντικαταστήσει την κύρωση που είχε επιβληθεί με την απόφαση του 2002. Κατόπιν της

ακυρώσεως των δύο αυτών αποφάσεων, επιστράφηκαν στην προσφεύγουσα τα ποσά τα οποία είχε καταβάλει για το επιβληθέν με την απόφαση του 2002 και, εν συνεχεία, με την απόφαση του 2009 πρόστιμο.

336 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι η αρχή non bis in idem παραβιάστηκε.

[*παραλειπόμενα*]

342 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως δεν προσέκρουε στην αρχή non bis in idem. Επομένως, ο πέμπτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

5. Επί του έκτου λόγου ακυρώσεως, με τον οποίο προβάλλεται ο παράνομος χαρακτήρας του καθεστώτος παραγραφής που προβλέπεται στο άρθρο 25 του κανονισμού 1/2003

343 Η προσφεύγουσα ζητεί να μην εφαρμοστεί η προθεσμία παραγραφής του άρθρου 25 του κανονισμού 1/2003, για τον λόγο ότι η προθεσμία αυτή παραβιάζει, κατά την άποψή της, αφενός, την αρχή της εύλογης προθεσμίας και, αφετέρου, την αρχή της αναλογικότητας.

344 Ο λόγος αυτός αμφισβητείται ως προς το παραδεκτό και την ουσία του.

345 Επί του παραδεκτού, η Επιτροπή, υποστηριζόμενη από το Συμβούλιο, ισχυρίζεται ότι η ένσταση ελλείψεως νομιμότητας δεν είναι αρκούντως τεκμηριωμένη και προβάλλεται κατά τρόπο συγκεχυμένο.

346 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, με τα δικόγραφά της, η προσφεύγουσα διευκρίνισε περαιτέρω τις αιτιάσεις που προβλήθηκαν κατά του άρθρου 25 του κανονισμού 1/2003, παραθέτοντας, αφενός, τη νομική βάση τους, ήτοι την παραβίαση της αρχής της εύλογης προθεσμίας και της αρχής της αναλογικότητας, και, αφετέρου, την επιχειρηματολογία που ανέπτυξε προς στήριξη της θέσης αυτής και η οποία αφορά, κατ' ουσίαν, την έλλειψη νομιμότητας του άρθρου 25 του κανονισμού 1/2003, καθόσον παρέχει στην Επιτροπή τη δυνατότητα να εκδώσει απόφαση περί επιβολής κυρώσεων κατά παραβίαση των ως άνω αρχών.

347 Εξάλλου, η Επιτροπή και το Συμβούλιο ήταν σε θέση, όπως προκύπτει από τα δικόγραφά τους, να κατανοήσουν τις αντιρρήσεις που διατύπωσε η προσφεύγουσα.

348 Επομένως, ο υπό κρίση λόγος ακυρώσεως είναι παραδεκτός.

349 Επί της ουσίας, η προσφεύγουσα προβάλλει δύο επιχειρήματα.

350 Κατά πρώτον, υποστηρίζει ότι ο νομοθέτης της Ένωσης παραβίασε την αρχή της εύλογης προθεσμίας καθόσον δεν διαμόρφωσε το άρθρο 25 του κανονισμού 1/2003 κατά τρόπο που, μετά την πάροδο της εύλογης προθεσμίας, η Επιτροπή να μην έχει πλέον το δικαίωμα να εκδώσει απόφαση διαπιστώνουσα παράβαση και, εν πάση περιπτώσει, να επιβάλει πρόστιμο, τούτο δε ανεξαρτήτως της πενταετούς ή δεκαετούς προθεσμίας και ανεξαρτήτως των αναστολών που ενδέχεται να έχουν προκύψει σε περίπτωση ένδικης διαδικασίας.

351 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, στον τομέα του ανταγωνισμού, η προθεσμία παραγραφής ρυθμίζεται από το άρθρο 25 του κανονισμού 1/2003 ως εξής:

– η προθεσμία αυτή είναι πενταετής (παράγραφος 1, στοιχείο β′, σε συνδυασμό με το άρθρο 23, παράγραφος 2, στοιχείο α′, του εν λόγω κανονισμού)·

– η προθεσμία μπορεί να διακοπεί από κάθε πράξη της Επιτροπής η οποία αποβλέπει στη διερεύνηση ή σε διαδικασίες κατά της παράβασης (παράγραφος 3)· στην περίπτωση αυτή, η διακοπή εκμηδενίζει αναδρομικώς το διάστημα που έχει ήδη παρέλθει και σηματοδοτεί την έναρξη νέας προθεσμίας· σε περίπτωση διακοπής, η παραγραφή επέρχεται, το αργότερο, μετά την παρέλευση δέκα ετών, χωρίς η Επιτροπή να έχει επιβάλει πρόστιμο ή χρηματική ποινή (παράγραφος 5)·

– η προθεσμία αναστέλλεται κατά τη διάρκεια διαδικασίας προσφυγής ενώπιον του Δικαστηρίου κατά της αποφάσεως της Επιτροπής, οπότε παρατείνεται για όσο χρόνο διαρκεί η αναστολή (παράγραφος 6).

352 Όσον αφορά την αρχή της εύλογης προθεσμίας, αυτή δεν καθορίζεται ή προσδιορίζεται εκ των προτέρων κατά τρόπο αφηρημένο για όλες τις διαδικασίες τις οποίες ενδέχεται να αφορά, αλλά πρέπει να εκτιμάται βάσει των ιδιαίτερων περιστάσεων κάθε υποθέσεως και, ιδίως, σε συνάρτηση με τα συμφέροντα του ενδιαφερομένου που διακυβεύονται στη δίκη, την περιπλοκότητα της υποθέσεως καθώς και τη συμπεριφορά του προσφεύγοντος και των αρμοδίων αρχών (πρβλ. απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, σκέψεις 187 και 188).

353 Η προσφεύγουσα προσάπτει στον νομοθέτη της Ένωσης ότι, στο άρθρο 25 του κανονισμού 1/2003, δεν προέβλεψε μέγιστη προθεσμία πέραν της οποίας να αποκλείεται οποιαδήποτε παρέμβαση της Επιτροπής, ακόμη και σε περίπτωση που η προθεσμία παραγραφής είχε ανασταλεί.

354 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, υπό τη διατύπωση την οποία έχει, το άρθρο 25 του κανονισμού 1/2003 συνιστά αποτέλεσμα συμβιβασμού στον οποίο προέβη ο νομοθέτης της Ένωσης, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων που του έχουν ανατεθεί, μεταξύ δύο σκοπών οι οποίοι ενδέχεται να απαιτούν αντίθετα μέτρα, ήτοι, αφενός, της ανάγκης ενισχύσεως της ασφάλειας δικαίου, αποτρέποντας την επ' αόριστον αμφισβήτηση καταστάσεων που έχουν παγιωθεί με την πάροδο του χρόνου, και, αφετέρου, της ανάγκης διασφάλισης της συμμόρφωσης με το δίκαιο διά της δίωξης, της διαπίστωσης και της επιβολής κυρώσεων για τις παραβάσεις του δικαίου της Ένωσης (πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2005, Sumitomo Chemical και Sumika Fine Chemicals κατά Επιτροπής, T-22/02 και T-23/02, EU:T:2005:349, σκέψη 82).

355 Εν προκειμένω, ωστόσο, η προσφεύγουσα δεν απέδειξε ότι ο νομοθέτης της Ένωσης, στο πλαίσιο του συμβιβασμού στον οποίο προέβη μεταξύ των διακριτών αυτών σκοπών, υπερέβη το περιθώριο εκτιμήσεως που πρέπει να του αναγνωρίζεται στο πλαίσιο αυτό. Πράγματι, η εξουσία διενέργειας έρευνας και επιβολής κυρώσεων υπόκειται σε αυστηρά όρια. Ασφαλώς, η προθεσμία παραγραφής αναστέλλεται σε περίπτωση προσφυγής ενώπιον του δικαστή της Ένωσης. Ωστόσο, για να εφαρμοστεί η δυνατότητα αυτή, απαιτείται μια ενέργεια στην οποία πρέπει να προβούν οι ίδιες οι επιχειρήσεις. Δεν είναι δυνατόν να επικρίνεται ο νομοθέτης της Ένωσης για το γεγονός ότι,

κατόπιν της ασκήσεως πλειόνων προσφυγών, εκάστη των οποίων ασκήθηκε από τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις, η απόφαση με την οποία ολοκληρώνεται η διαδικασία εκδίδεται με κάποια καθυστέρηση.

356 Ο συμβιβασμός που επιτεύχθηκε με τον τρόπο αυτό από τον νομοθέτη της Ένωσης φαίνεται επίσης κατάλληλος και για τον λόγο ότι οι διοικούμενοι που διαμαρτύρονται για υπερβολικής διάρκειας διαδικασία δύνανται να προσβάλουν τη διάρκεια αυτή είτε ζητώντας την ακύρωση της αποφάσεως που εκδόθηκε κατά την ολοκλήρωση της εν λόγω διαδικασίας, με τη διευκρίνιση ότι η ακύρωση επιφυλάσσεται για τις περιπτώσεις στις οποίες η υπέρβαση της εύλογης προθεσμίας παρεμπόδισε την άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας, είτε, οσάκις η υπέρβαση της εύλογης προθεσμίας δεν συνεπάγεται προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, ασκώντας αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον του δικαστή της Ένωσης (βλ. σκέψη 215 ανωτέρω).

357 Επομένως, το ως άνω επιχείρημα πρέπει να απορριφθεί.

358 Κατά δεύτερον, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το άρθρο 25 του κανονισμού 1/2003 παραβιάζει την αρχή της αναλογικότητας, διότι, παρέχοντας στην Επιτροπή τη δυνατότητα να κινήσει διαδικασία σε βάρος των επιχειρήσεων μετά τη λήξη προθεσμίας η οποία έχει ενδεχομένως ανασταλεί ή διακοπεί, επιτρέπει να παραμένουν σε αβεβαιότητα οι επιχειρήσεις για υπερβολικό μεγάλο χρονικό διάστημα.

359 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, όπως επισημαίνεται με τη σκέψη 317 ανωτέρω, η αρχή της αναλογικότητας, η οποία περιλαμβάνεται στις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, επιτάσσει οι πράξεις των θεσμικών οργάνων να μη βαίνουν πέραν αυτού που είναι κατάλληλο και αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, εξυπακουομένου ότι, όταν υφίσταται δυνατότητα επιλογής μεταξύ περισσότερων κατάλληλων μέτρων, πρέπει να επιλέγεται το λιγότερο επαχθές και ότι τα δυσμενή αποτελέσματα που προκαλούνται δεν πρέπει να είναι δυσανάλογα σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς (πρβλ. αποφάσεις της 13ης Νοεμβρίου 1990, Fedesa κ.λπ., C-331/88, EU:C:1990:391, σκέψη 13, και της 14ης Ιουλίου 2005, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής, C-180/00, EU:C:2005:451, σκέψη 103).

360 Όπως, όμως, αναφέρθηκε στη σκέψη 351 ανωτέρω, η προθεσμία παραγραφής είναι πενταετής.

361 Η παραγραφή διακόπτεται από κάθε πράξη της Επιτροπής που αποβλέπει στη διερεύνηση ή σε διαδικασίες κατά της παράβασης, οπότε η παραγραφή επέρχεται το αργότερο σε δέκα έτη. Επομένως, με τη θέσπιση της προθεσμίας αυτής, τίθεται ένα αυστηρό όριο στο χρονικό πλαίσιο δράσεως της Επιτροπής.

362 Εξάλλου, όπως επίσης επισημάνθηκε στη σκέψη 351 ανωτέρω, η προθεσμία παραγραφής παρατείνεται κατά χρονικό διάστημα ίσο με τον χρόνο αναστολής της παραγραφής κατά τη διάρκεια των διαδικασιών προσφυγής κατά της αποφάσεως της Επιτροπής. Κατά τη νομολογία, η αναστολή αυτή αποτρέπει το ενδεχόμενο η κίνηση διαδικασιών κατά των παραβάσεων να παρεμποδιστεί από την άσκηση ενδίκων διαδικασιών επί των οποίων η Επιτροπή δεν έχει κανέναν έλεγχο (πρβλ. απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, σκέψη 144).

363 Επομένως, το άρθρο 25, παράγραφος 6, του κανονισμού 1/2003 αφορά τις περιπτώσεις στις οποίες η αδράνεια της Επιτροπής δεν αποτελεί συνέπεια της ελλείψεως επιμέλειας εκ μέρους της (πρβλ. απόφαση της 15ης Οκτωβρίου 2002, Limburgse Vinyl Maatschappij κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P έως C-252/99 P και C-254/99 P, EU:C:2002:582, σκέψη 144).

364 Προκειμένου να διαπιστωθεί αν υφίσταται η προσαπτόμενη από την προσφεύγουσα έλλειψη νομιμότητας του άρθρου 25 του κανονισμού 1/2003, πρέπει να σημειωθεί ότι η παραγραφή, εμποδίζοντας το ενδεχόμενο να αμφισβητούνται επ' αόριστον καταστάσεις που έχουν παγιωθεί με την παρέλευση του χρόνου, κατατείνει στην ενίσχυση της ασφάλειας δικαίου, αλλά μπορεί επίσης να επιτρέψει την παγίωση καταστάσεων οι οποίες, τουλάχιστον αρχικώς, ήταν αντίθετες προς τον νόμο (απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2005, Sumitomo Chemical και Sumika Fine Chemicals κατά Επιτροπής, T-22/02 και T-23/02, EU:T:2005:349, σκέψη 82).

365 Για την πληρότητα της ανάλυσης, υπενθυμίζεται ότι οι διοικούμενοι οι οποίοι διαμαρτύρονται για υπερβολικά μεγάλης διάρκειας διαδικασία δύνανται να αμφισβητήσουν τη διάρκεια αυτή είτε ζητώντας την ακύρωση της αποφάσεως που εκδόθηκε κατά το πέρας της εν λόγω διαδικασίας, με τη διευκρίνιση ότι η ακύρωση επιφυλάσσεται για τις περιπτώσεις στις οποίες η υπέρβαση της εύλογης προθεσμίας παρεμπόδισε την άσκηση των δικαιωμάτων άμυνας, είτε, οσάκις η υπέρβαση της εύλογης προθεσμίας δεν συνεπάγεται προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, ασκώντας αγωγή αποζημιώσεως ενώπιον του δικαστή της Ένωσης.

366 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι, αξιολογώντας τους σκοπούς που πρέπει να επιτευχθούν στο πλαίσιο του καθεστώτος παραγραφής, ο νομοθέτης της Ένωσης θέσπισε ένα σύστημα που περιλαμβάνει μέτρα τα οποία δεν είναι αναγκαία ή ακόμη και χρήσιμα, ή μέτρα τα οποία θα μπορούσαν να αντικατασταθούν από άλλα εξίσου αποτελεσματικά για την προστασία των τυχόν εμπλεκομένων επιχειρήσεων, χωρίς να παρακωλύεται, σε βαθμό μη αποδεκτό, η αποτελεσματικότητα των ερευνών ή των διαδικασιών κατά των παραβάσεων.

367 Επομένως, πρέπει να απορριφθεί ο έκτος λόγος ακυρώσεως και, ως εκ τούτου, το πρώτο αίτημα περί ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως.

Β. Επί των επικουρικώς προβαλλομένων αιτημάτων που αποβλέπουν στη μείωση του επιβληθέντος προστίμου

[*παραλειπόμενα*]

1. Επί του ογδόου λόγου ακυρώσεως, ο οποίος στηρίζεται σε έλλειψη νομιμότητας της προσαυξήσεως, λόγω υποτροπής, του ποσού του προστίμου

[*παραλειπόμενα*]

α) Επί της πρώτης αιτιάσεως, που στηρίζεται σε προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας κατά τη συνεκτίμηση της υποτροπής

535 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η εκ μέρους της Επιτροπής προσαύξηση κατά 50 % του βασικού ποσού του προστίμου, λόγω υποτροπής, είναι παράνομη, διότι κατά τη διοικητική διαδικασία δεν δόθηκε στην προσφεύγουσα η δυνατότητα να υποβάλει παρατηρήσεις επί του σημείου αυτού, κατά προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας.

536 Ειδικότερα, η Επιτροπή δεν είχε εκφράσει την πρόθεσή της περί συνεκτιμήσεως της επιβαρυντικής αυτής περιστάσεως στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, η οποία περιλάμβανε μόνον:

– μια γενική δήλωση, ισχύουσα για όλες τις επιχειρήσεις, κατά την οποία η Επιτροπή θα ελάμβανε υπόψη κάθε επιβαρυντική περίσταση·

– μια παραπομπή σε προηγούμενη απόφαση περί επιβολής κυρώσεων, ήτοι στην απόφαση 89/515/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 2ας Αυγούστου 1989, σχετικά με μια διαδικασία σύμφωνα με το άρθρο 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (IV/31.553 – Δομικά πλέγματα) (ΕΕ 1989, L 260, σ. 1), η οποία ουδεμία σχέση είχε με την ενδεχόμενη συνεκτίμηση της υποτροπής, δεδομένου ότι περιλαμβανόταν σε μια υποσημείωση για τον προσδιορισμό των προϊόντων τα οποία αφορούσε η εν λόγω υπόθεση.

537 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι ουδεμία πρόσθετη ένδειξη παρασχέθηκε στη συνέχεια, μολονότι η Επιτροπή είχε πολλές ευκαιρίες να ενημερώσει συναφώς τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων την προσφεύγουσα, ιδίως με την ανακοίνωση των συμπληρωματικών αιτιάσεων, με το έγγραφο της 15ης Δεκεμβρίου 2017 με το οποίο ανακοινώθηκε η επανάληψη της διαδικασίας, με τα αιτήματα παροχής πληροφοριών που ακολούθησαν, καθώς και κατά την ακρόαση της 23ης Απριλίου 2018 ή ακόμη κατά τη συνάντηση της 21ης Ιουνίου 2019, που μνημονεύεται στη σκέψη 27 ανωτέρω, η οποία πραγματοποιήθηκε με τις υπηρεσίες της Επιτροπής.

538 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, όταν η Επιτροπή προτίθεται να καταλογίσει παράβαση του δικαίου του ανταγωνισμού σε νομικό πρόσωπο και, στο ως άνω πλαίσιο, να επικαλεστεί έναντι αυτού υποτροπή, η ανακοίνωση των αιτιάσεων πρέπει να περιλαμβάνει όλα τα στοιχεία που επιτρέπουν στο νομικό πρόσωπο να αμυνθεί, ιδίως εκείνα που μπορούν να δικαιολογήσουν τη συνδρομή των προϋποθέσεων της υποτροπής στη συγκεκριμένη περίπτωση (πρβλ. απόφαση της 5ης Μαρτίου 2015, συνεκδικασθείσες υποθέσεις C-93/13 P και C-123/13 P, Επιτροπή κ.λπ. κατά Versalis κ.λπ., EU:C:2015:150, σκέψη 96).

539 Προς τούτο, η Επιτροπή, με το σημείο 84 της ανακοινώσεώς της σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές για τη διεξαγωγή των διαδικασιών που αφορούν τα άρθρα 101 και 102 ΣΛΕΕ (ΕΕ 2011, C 308, σ. 6), δεσμεύθηκε να αναφέρει στην ανακοίνωση των αιτιάσεων, «με επαρκή ακρίβεια», τα στοιχεία που μπορούν να θεωρηθούν ως επιβαρυντικές περιστάσεις.

540 Κατά πάγια νομολογία, ωστόσο, η υποτροπή πρέπει να αναλύεται ως περίσταση η οποία μπορεί να έχει αυτό το επιβαρυντικό αποτέλεσμα (πρβλ. αποφάσεις της 11ης Μαρτίου 1999, Thyssen Stahl κατά Επιτροπής, T-141/94, EU:T:1999:48, σκέψη 618, και της 11ης Μαρτίου 1999, Unimetal κατά Επιτροπής, T-145/94, EU:T:1999:49, σκέψη 585).

541 Η υποχρέωση που περιγράφεται στις σκέψεις 538 έως 540 ανωτέρω απορρέει από την υποχρέωση σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, η οποία αποτελεί γενική αρχή και η οποία, στις διαδικασίες που μπορούν να οδηγήσουν στην επιβολή κυρώσεων, ιδίως χρηματικών ποινών και προστίμων, επιβάλλει να παρέχεται στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων η δυνατότητα, ήδη από το στάδιο της διοικητικής διαδικασίας, να καταστήσουν λυσιτελώς γνωστή την άποψή τους ως προς το υποστατό και την κρισιμότητα των πραγματικών περιστατικών, αιτιάσεων και συνθηκών των οποίων επίκληση γίνεται εις βάρος τους (πρβλ. απόφαση της 20ής Μαρτίου 2002, LR AF 1998 κατά Επιτροπής, T-23/99, EU:T:2002:75, σκέψη 189 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

542 Κατά τον έλεγχο του αν έχει τηρηθεί η αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας, ο δικαστής της Ένωσης πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλες τις περιστάσεις της υποθέσεως προκειμένου να διασφαλίσει ότι η πρόθεση της Επιτροπής να λάβει υπόψη μια παράβαση ή μια συγκεκριμένη περίσταση ήταν αρκούντως προβλέψιμη για την ενδιαφερόμενη επιχείρηση, ώστε να μπορεί να θεωρηθεί ότι της δόθηκε η δυνατότητα να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της επί του συγκεκριμένου ζητήματος.

543 Εν προκειμένω, η ανακοίνωση των αιτιάσεων της 26ης Μαρτίου 2002, ανέφερε, στην υποσημείωση 2, ότι σε βάρος της προσφεύγουσας είχε εκδοθεί στο παρελθόν απόφαση με την οποία είχε διαπιστωθεί ότι αυτή είχε διαπράξει σοβαρή παράβαση των κανόνων του ανταγωνισμού και, για τον λόγο αυτό, της είχε επιβληθεί συγκεκριμένη κύρωση.

544 Εξάλλου, στην ανακοίνωση των αιτιάσεων αναφερόταν ότι η Επιτροπή είχε την πρόθεση να επιβάλει πρόστιμο στις αποδέκτριες επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων και η προσφεύγουσα, λαμβάνοντας υπόψη διάφορα στοιχεία.

545 Συγκεκριμένα, η ανακοίνωση των αιτιάσεων ανέφερε, στην αιτιολογική σκέψη 314, ότι για τον καθορισμό του ύψους των προστίμων η Επιτροπή θα εξέταζε τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως και, ειδικότερα, τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, υπενθυμίζοντας ότι μια συμφωνία ή εναρμονισμένη πρακτική υπό τη μορφή συνασπισμού επιχειρήσεων με σκοπό των έλεγχο των τιμών και την κατανομή των αγορών συνιστούσε πολύ σοβαρή παραβίαση του δικαίου της Ένωσης.

546 Στην αιτιολογική σκέψη 314 της ανακοινώσεως των αιτιάσεων, η Επιτροπή ανακοίνωνε επίσης την πρόθεσή της το ποσό του προστίμου που θα επιβαλλόταν σε κάθε επιχείρηση να αντικατοπτρίζει τις εκάστοτε επιβαρυντικές ή ελαφρυντικές περιστάσεις και διευκρίνιζε ότι το ποσό αυτό θα έπρεπε να καθοριστεί σε ένα επίπεδο που να εξασφαλίζει επαρκές αποτρεπτικό αποτέλεσμα.

547 Εν συνεχεία, η Επιτροπή, με το από 15 Δεκεμβρίου 2017 έγγραφό της περί ανακοινώσεως της επαναλήψεως της διοικητικής διαδικασίας, γνωστοποίησε στην προσφεύγουσα ότι, στην απόφαση που θα ελάμβανε κατά το πέρας της διαδικασίας, θα στηριζόταν στις αιτιάσεις που απορρέουν από την ανακοίνωση των αιτιάσεων σε συνέχεια της οποίας είχαν εκδοθεί οι αποφάσεις του 2002 και του 2009.

548 Πλην όμως, στις αποφάσεις αυτές, η υποτροπή είχε ληφθεί υπόψη για τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου της προσφεύγουσας ως επιβαρυντική περίσταση.

549 Στο μέτρο που είναι αναγκαίο, επισημαίνεται περαιτέρω ότι, με το έγγραφο της 15ης Δεκεμβρίου 2017, η Επιτροπή υπογράμμισε ότι, κατά τη διάρκεια της ακροάσεως, οι ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις θα μπορούσαν να συζητήσουν λεπτομερώς και χωρίς περιορισμούς όλες τις πτυχές της υπόθεσης, παρέχοντας με τον τρόπο αυτό τη δυνατότητα στην προσφεύγουσα, ως ενδιαφερόμενη επιχείρηση, να αναφέρει ενδεχομένως τους λόγους για τους οποίους θεωρούσε ότι η υποτροπή δεν μπορούσε να ληφθεί υπόψη εις βάρος της ως επιβαρυντική περίσταση.

550 Υπό τις συνθήκες αυτές, επισημαίνεται, κατόπιν εξετάσεως του συνόλου των περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως, ότι εν προκειμένω πληρούνταν οι προϋποθέσεις ώστε, αφενός, να είναι αρκούντως προβλέψιμη η πρόθεση της Επιτροπής να λάβει υπόψη, στο πλαίσιο της υποτροπής, την απόφαση περί επιβολής κυρώσεως που είχε προηγουμένως απευθυνθεί στην προσφεύγουσα και, αφετέρου, η τελευταία να έχει την ευκαιρία να υποβάλει τις παρατηρήσεις της επί του σημείου αυτού.

551 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

β) Επί της δεύτερης αιτιάσεως, η οποία αφορά το χρονικό διάστημα μεταξύ των δύο παραβάσεων που ελήφθησαν υπόψη

552 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι το κατάλληλο χρονικό διάστημα για την εκτίμηση της υποτροπής, ήτοι ο χρόνος που μεσολάβησε μεταξύ της διαπίστωσης της πρώτης παραβάσεως και του χρονικού σημείου κατά το οποίο η ενδιαφερόμενη επιχείρηση προέβη στη νέα παράνομη συμπεριφορά, ήταν εν προκειμένω εννέα έτη, δεδομένου ότι η συμμετοχή της στη σύμπραξη ανάγεται στο 1998, και όχι στο 1993, όπως θεώρησε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση. Ένα τέτοιο χρονικό διάστημα όμως είναι δυσανάλογο για τη διαπίστωση υποτροπής.

553 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, υπό το πρίσμα της αποτρεπτικής λειτουργίας, η υποτροπή αποτελεί περίσταση η οποία, κατά τη νομολογία, δικαιολογεί σημαντική προσαύξηση του βασικού ποσού του προστίμου. Ειδικότερα, η υποτροπή αποτελεί απόδειξη ότι η προηγουμένως επιβληθείσα κύρωση δεν είχε αρκούντως αποτρεπτικό χαρακτήρα (βλ. απόφαση της 8ης Ιουλίου 2008, BPB κατά Επιτροπής, T-53/03, EU:T:2008:254, σκέψη 398 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

554 Όσον αφορά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ των δύο παραβάσεων, ούτε ο κανονισμός 1/2003 ούτε οι κατευθυντήριες γραμμές για τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 15, παράγραφος 2, του κανονισμού 17 και του άρθρου 65, παράγραφος 5, [ΑΧ] (ΕΕ 1998, C 9, σ. 3, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές του 1998) προβλέπουν μέγιστη προθεσμία η οποία συνεκτιμάται για την υποτροπή, η δε ανυπαρξία τέτοιας προθεσμίας έχει κριθεί ότι δεν αντιβαίνει, αυτή καθεαυτήν, στην αρχή της ασφάλειας δικαίου (απόφαση της 17ης Ιουνίου 2010, Lafarge κατά Επιτροπής, C-413/08 P, EU:C:2010:346, σκέψεις 66 και 67).

555 Εντούτοις, μολονότι δεν υφίσταται προθεσμία παραγραφής που να εμποδίζει τη διαπίστωση υποτροπής, γεγονός παραμένει ότι, για να συμμορφωθεί με την αρχή της αναλογικότητας, η Επιτροπή δεν μπορεί να λάβει υπόψη χωρίς χρονικό περιορισμό μία ή περισσότερες προηγούμενες αποφάσεις με τις οποίες επιβάλλονται κυρώσεις σε επιχείρηση (απόφαση της 17ης Ιουνίου 2010, Lafarge κατά Επιτροπής, C-413/08 P, EU:C:2010:346, σκέψη 70).

556 Επομένως, στον δικαστή της Ένωσης απόκειται να εξακριβώσει αν, υπό το πρίσμα των πραγματικών περιστατικών της υπό κρίση υποθέσεως, η προσαύξηση του ποσού του προστίμου λόγω υποτροπής δικαιολογείται, ιδίως στο μέτρο που είναι αποκαλυπτική της τάσεως της οικείας επιχειρήσεως να παραβαίνει τους κανόνες του ανταγωνισμού, λαμβανομένου κυρίως υπόψη του σύντομου χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε μεταξύ της προηγούμενης παραβάσεως των κανόνων ανταγωνισμού και της επίμαχης παραβάσεως (πρβλ. απόφαση της 17ης Ιουνίου 2010, Lafarge κατά Επιτροπής, C-413/08 P, EU:C:2010:346, σκέψη 70).

557 Εν προκειμένω, λαμβανομένης υπόψη της απορρίψεως του εβδόμου λόγου ακυρώσεως, με τον οποίο η προσφεύγουσα αμφισβήτησε τα στοιχεία που είχε συγκεντρώσει η Επιτροπή προκειμένου να αποδείξει τη συμμετοχή της στην παράβαση από την 1η Απριλίου 1993, το χρονικό διάστημα μεταξύ των δύο παραβάσεων ανερχόταν σε τρία έτη και οκτώ μήνες, και όχι σε εννέα έτη, όπως υποστηρίζει η προσφεύγουσα.

558 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, κατά τη νομολογία, χρονικό διάστημα λίγο μικρότερο των δέκα ετών μεταξύ δύο παραβάσεων μπορεί να θεωρηθεί σχετικά σύντομο και μαρτυρεί την τάση μιας επιχειρήσεως να μην αντλεί τις κατάλληλες συνέπειες από τη διαπίστωση της εκ μέρους της παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού (απόφαση της 8ης Φεβρουαρίου 2007, Groupe Danone κατά Επιτροπής, C-3/06 P, EU:C:2007:88, σκέψη 40).

559 Στο πλαίσιο αυτό, η Επιτροπή ορθώς εκτίμησε ότι η προσαύξηση του βασικού ποσού του προστίμου λόγω υποτροπής ήταν δικαιολογημένη εν προκειμένω, λαμβανομένης υπόψη της τάσεως της προσφεύγουσας να παραβαίνει τους κανόνες του ανταγωνισμού, όπως μαρτυρεί το σύντομο χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ των επίμαχων δύο παραβάσεων, ήτοι τρία έτη και οκτώ μήνες.

[*παραλειπόμενα*]

564 Επομένως, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

γ) Επί της τρίτης αιτιάσεως, η οποία αφορά το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ των παραβάσεων που ελήφθησαν υπόψη και της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως

565 Καταρχάς, επισημαίνεται ότι, στο πλαίσιο της εξέτασης της προηγούμενης αιτιάσεως, το Γενικό Δικαστήριο εκλήθη να αξιολογήσει το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ των δύο παραβάσεων οι οποίες ελήφθησαν υπόψη από την Επιτροπή για την υποτροπή.

566 Με την τρίτη αιτίαση, η προσφεύγουσα ζητεί από τον δικαστή της Ένωσης να εκτιμήσει, υπό το πρίσμα της αρχής της αναλογικότητας, ένα άλλο χρονικό διάστημα, ήτοι το χρονικό διάστημα που μεσολάβησε μεταξύ, αφενός, των παραβάσεων που ελήφθησαν υπόψη για την υποτροπή και, αφετέρου, της εκδόσεως από την Επιτροπή της προσβαλλομένης αποφάσεως, με την οποία προσαύξησε το βασικό ποσό του προστίμου λόγω υποτροπής.

567 Κατά την προσφεύγουσα, δεδομένου ότι το χρονικό αυτό διάστημα είναι υπερβολικά μεγάλο, η συνεκτίμηση της υποτροπής δεν μπορεί να έχει αποτρεπτικό αποτέλεσμα και, ως εκ τούτου, να επιτύχει τον σκοπό της, οπότε η Επιτροπή, καθόσον διαπίστωσε στην περίπτωση αυτή ότι υφίστατο υποτροπή, παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας.

568 Προς στήριξη της θέσεώς της, η προσφεύγουσα υπογραμμίζει τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, στο πλαίσιο της οποίας, λόγω της ακυρώσεως των αποφάσεων του 2002 και του 2009, η Επιτροπή έλαβε υπόψη ως υποτροπή συμπεριφορές που άρχισαν το 1985, ήτοι 34 έτη πριν, και διαπιστώθηκαν το 1989, ήτοι 30 έτη πριν, όσον αφορά την πρώτη παράβαση, προκειμένου να επιβάλει κυρώσεις για συμπεριφορά που έπαυσε το 2000, ήτοι 19 έτη πριν από την έκδοση της προσβαλλομένης αποφάσεως.

569 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι η αρχή της αναλογικότητας επιτάσσει οι πράξεις των θεσμικών οργάνων να μη βαίνουν πέραν αυτού που είναι κατάλληλο και αναγκαίο για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού, εξυπακουομένου ότι, όταν υφίσταται δυνατότητα επιλογής μεταξύ περισσότερων κατάλληλων μέτρων, πρέπει να επιλέγεται το λιγότερο επαχθές και ότι τα δυσμενή αποτελέσματα που προκαλούνται δεν πρέπει να είναι δυσανάλογα σε σχέση με τους επιδιωκόμενους σκοπούς (πρβλ. αποφάσεις της 13ης Νοεμβρίου 1990, Fedesa κ.λπ., C-331/88, EU:C:1990:391, σκέψη 13, και της 14ης Ιουλίου 2005, Κάτω Χώρες κατά Επιτροπής, C-180/00, EU:C:2005:451, σκέψη 103).

570 Όσον αφορά την υποτροπή, η νομολογία απαιτεί από την Επιτροπή, προκειμένου να καθορίσει το ύψος του προστίμου, να διασφαλίζει ότι οι ενέργειές της έχουν αποτρεπτικό αποτέλεσμα. Ένας τρόπος για να διασφαλιστεί το αποτρεπτικό αυτό αποτέλεσμα είναι η υποτροπή να λαμβάνεται υπόψη διά της προσαυξήσεως του ποσού του προστίμου. Σκοπός της συνεκτιμήσεως της υποτροπής είναι να παρακινήσει τις επιχειρήσεις που έχουν εκδηλώσει την τάση να παραβαίνουν τους κανόνες του ανταγωνισμού να μεταβάλουν τη συμπεριφορά τους (πρβλ. απόφαση της 13ης Ιουλίου 2011, Shell Petroleum κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-38/07, EU:T:2011:355, σκέψη 98 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

571 Κατά τη νομολογία που παρατίθεται στη σκέψη 553 ανωτέρω, η υποτροπή αποτελεί περίσταση η οποία δικαιολογεί σημαντική προσαύξηση του βασικού ποσού του προστίμου, διότι συνιστά απόδειξη ότι η προηγουμένως επιβληθείσα κύρωση δεν είχε αρκούντως αποτρεπτικό χαρακτήρα.

572 Όπως αναφέρεται στη σκέψη 555 ανωτέρω, η Επιτροπή δεν δεσμεύεται από ενδεχόμενη προθεσμία παραγραφής προκειμένου να διαπιστώσει την υποτροπή. Εντούτοις, η Επιτροπή δεν μπορεί να λάβει υπόψη, χωρίς χρονικό περιορισμό, μία ή περισσότερες προγενέστερες αποφάσεις με τις οποίες επιβάλλονται κυρώσεις σε μια επιχείρηση.

573 Η διαπίστωση και η εκτίμηση των ειδικών χαρακτηριστικών της υποτροπής εμπίπτουν στη διακριτική ευχέρεια της Επιτροπής, η οποία μπορεί, σε έκαστη περίπτωση, κατά τον καθορισμό του συντελεστή προσαυξήσεως λόγω υποτροπής, να λαμβάνει υπόψη τις ενδείξεις που τείνουν να επιβεβαιώσουν την τάση της οικείας επιχειρήσεως να παραβαίνει τους κανόνες του ανταγωνισμού (πρβλ. απόφαση της 13ης Ιουλίου 2011, Shell Petroleum κ.λπ. κατά Επιτροπής, T-38/07, EU:T:2011:355, σκέψη 98).

574 Επομένως, δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή το γεγονός ότι διαπίστωσε ότι εν προκειμένω υφίστατο υποτροπή, υπό το πρίσμα του χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε μεταξύ της πρώτης ή των πρώτων παραβάσεων που διαπιστώθηκαν και της παραβάσεως για την οποία επιβλήθηκαν κυρώσεις με την προσβαλλόμενη απόφαση. Συγκεκριμένα, αυτό ακριβώς το στοιχείο είναι εκείνο που μαρτυρεί την τάση της επιχειρήσεως να παραβαίνει τους κανόνες του ανταγωνισμού και το οποίο δικαιολογεί, επομένως, τη βούληση να προσανατολισθεί η συμπεριφορά της επιχειρήσεως προς την τήρηση των κανόνων του ανταγωνισμού (πρβλ.

αποφάσεις της 25ης Οκτωβρίου 2005, Groupe Danone κατά Επιτροπής, T-38/02, EU:T:2005:367, σκέψη 354, και της 13ης Δεκεμβρίου 2012, Versalis και Eni κατά Επιτροπής, T-103/08, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2012:686, σκέψη 266).

575 Όπως, όμως, αναφέρεται στη σκέψη 557 ανωτέρω, το σχετικό χρονικό διάστημα ήταν σύντομο, ανερχόμενο σε τρία έτη και οκτώ μήνες. Δεδομένου ότι αποδείχθηκε η τάση της προσφεύγουσας να παραβαίνει τους κανόνες του δικαίου του ανταγωνισμού, δεν μπορεί βασίμως να προσαφθεί στην Επιτροπή το γεγονός ότι έδωσε στην προσβαλλόμενη απόφαση αποτρεπτικό αποτέλεσμα, τούτο δε έστω και αν η έρευνα διήρκεσε αρκετά μεγάλο χρονικό διάστημα, λόγω των νομικών αβεβαιοτήτων που αντιμετώπισε.

576 Η προσφεύγουσα υποστηρίζει ωστόσο ότι, καθόσον οι παραβάσεις τελέστηκαν πριν από πολλά χρόνια, η προσβαλλόμενη απόφαση δεν μπορούσε πλέον να έχει αποτρεπτικό αποτέλεσμα κατά το χρονικό σημείο της εκδόσεώς της. Προβάλλει, εξάλλου, ότι από το 2000 απείχε από οποιαδήποτε παράβαση.

577 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, όπως επισημαίνεται στις σκέψεις 298 έως 300 ανωτέρω, μολονότι δεν μπορεί να αποκλειστεί ότι η απειλή επιβολής προστίμου σε βάρος της προσφεύγουσας καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας και η επιβολή προστίμου δύο φορές είχαν κάποιο αποτρεπτικό αποτέλεσμα, ωστόσο δεν αποκλείεται να είναι η κύρωση, ήτοι το γεγονός ότι το επιβληθέν από την Επιτροπή πρόστιμο καταβάλλεται όπως προσαυξήθηκε λόγω υποτροπής, εκείνη η οποία αποτρέπει πράγματι μια επιχείρηση από τη διάπραξη περαιτέρω παραβάσεων των κανόνων του ανταγωνισμού.

578 Υπό τις συνθήκες αυτές, η Επιτροπή δεν παραβίασε την αρχή της αναλογικότητας διασφαλίζοντας, με τη συνεκτίμηση της υποτροπής, ότι το πρόστιμο που επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα με την προσβαλλόμενη απόφαση είναι αρκούντως αποτρεπτικό.

579 Για όλους τους ανωτέρω λόγους, η αιτίαση πρέπει να απορριφθεί.

[*παραλειπόμενα*]

2. Επί του αιτήματος μειώσεως του προστίμου

645 Δεδομένου ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν ενέχει παρανομία ή παρατυπία (βλ. σκέψεις 530, 606 και 643 ανωτέρω), τα αιτήματα περί μειώσεως του ποσού του προστίμου δεν μπορούν να γίνουν δεκτά, καθόσον με αυτά ζητείται από το Γενικό Δικαστήριο να αντλήσει τις συνέπειες, όσον αφορά το ποσό του προστίμου, από τις εν λόγω παρανομίες ή παρατυπίες (πρβλ. απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2015, Orange Polska κατά Επιτροπής, T-486/11, EU:T:2015:1002, σκέψη 226).

646 Εντούτοις, οσάκις ασκεί την πλήρη δικαιοδοσία του η οποία προβλέπεται στο άρθρο 261 ΣΛΕΕ και στο άρθρο 31 του κανονισμού 1/2003, ο δικαστής της Ένωσης έχει την εξουσία, πέραν του απλού ελέγχου νομιμότητας βάσει του οποίου μπορεί απλώς να απορριφθεί η προσφυγή ακυρώσεως ή να ακυρωθεί (εν όλω ή εν μέρει) η προσβαλλόμενη πράξη, να λάβει υπόψη όλα τα πραγματικά στοιχεία, προκειμένου, για παράδειγμα, να τροποποιήσει το ποσό του προστίμου [πρβλ. αποφάσεις της 3ης Σεπτεμβρίου 2009, Prym και Prym Consumer κατά Επιτροπής, C-534/07 P, EU:C:2009:505, σκέψη 86 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία, και της 10ης Νοεμβρίου 2021, Google και Alphabet κατά Επιτροπής (Google Shopping), T-612/17, κατά της οποίας εκκρεμεί αίτηση αναιρέσεως, EU:T:2021:763, σκέψη 605].

647 Στο πλαίσιο της ασκήσεως της πλήρους δικαιοδοσίας του, ο δικαστής της Ένωσης μπορεί να καταργήσει, να μειώσει ή ακόμη και να αυξήσει το επιβληθέν πρόστιμο (βλ. απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2013, Siemens κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-239/11 P, C-489/11 P και C-498/11 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:866, σκέψη 334 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

648 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο δικαστής της Ένωσης μπορεί επίσης, κατά περίπτωση, να προβεί σε εκτιμήσεις διαφορετικές από εκείνες τις οποίες διατύπωσε η Επιτροπή για τον καθορισμό του ποσού του επιβληθέντος προστίμου (βλ. απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Galp Energía España κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-603/13 P, EU:C:2016:38, σκέψη 75).

649 Επομένως, πρέπει να εξεταστεί, υπό το πρίσμα του συνόλου των στοιχείων της δικογραφίας, ιδίως εκείνων που επικαλέσθηκε η προσφεύγουσα, αν το Γενικό Δικαστήριο πρέπει να αντικαταστήσει με ορισμένο ποσό, κατ' ενάσκηση της πλήρους δικαιοδοσίας του, το ποσό του προστίμου που καθόρισε η Επιτροπή, με το σκεπτικό ότι το καθορισθέν από την Επιτροπή ποσό δεν είναι κατάλληλο (απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2015, Orange Polska κατά Επιτροπής, T-486/11, EU:T:2015:1002, σκέψη 227).

650 Αμφισβητώντας τον σύμφωνο με την αρχή της αναλογικότητας χαρακτήρα της προσβαλλομένης αποφάσεως, η προσφεύγουσα ισχυρίστηκε ότι η Επιτροπή θα έπρεπε, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της υπό κρίση υποθέσεως, να είχε θέσει στο αρχείο τη διαδικασία ή τουλάχιστον, εφόσον σκόπευε να εκδώσει απόφαση, να μην της είχε επιβάλει πρόστιμο.

651 Συναφώς, επισημαίνεται ότι, με την προσβαλλόμενη απόφαση, η Επιτροπή, χωρίς να διαπιστώσει παράβαση της εύλογης προθεσμίας ή προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας, χορήγησε στην προσφεύγουσα μείωση του ποσού του προστίμου, την οποία δικαιολόγησε ως εξής:

– «λαμβανομένης υπόψη [...] της ανασφάλειας που δημιούργησε η μετάβαση από τη μία Συνθήκη στην άλλη, εξαιρετική περίσταση η οποία κατά το χρονικό εκείνο σημείο δεν ρυθμιζόταν ρητώς από τη νομολογία, [...] η Επιτροπή θεωρεί σκόπιμο τα μέρη στα οποία απευθύνεται η παρούσα απόφαση να τύχουν μείωσης του προστίμου» (αιτιολογική σκέψη 570)·

– η μείωση αυτή χορηγείται «με σκοπό να μετριασθούν οι αρνητικές για τα μέρη συνέπειες οι οποίες ενδεχομένως οφείλονται στη μακρά διάρκεια της διαδικασίας που [ήταν] αναγκαία για την επανόρθωση ορισμένων διαδικαστικών πλημμελειών οι οποίες παρατηρήθηκαν κατά τη διάρκειά της και οι οποίες δεν οφείλονται στα μέρη στα οποία απευθύνεται η παρούσα απόφαση» (αιτιολογική σκέψη 570)·

– «η αυθόρμητη χορήγηση μείωσης του προστίμου από την Επιτροπή [...] πρέπει να θεωρηθεί επαρκής [...] για τον μετριασμό των ενδεχόμενων δυσμενών συνεπειών που υπέστησαν τα μέρη στα οποία απευθύνεται η απόφαση λόγω της μεγάλης διάρκειας της διαδικασίας» (αιτιολογική σκέψη 572)·

– «[τ]α μέρη στα οποία απευθύνεται η απόφαση μπορούν [...] να τύχουν κατάλληλης μείωσης των προστίμων [...] προκειμένου να μετριασθούν οι ενδεχόμενες δυσμενείς συνέπειες που προκάλεσαν τα διαδικαστικά σφάλματα στα οποία υπέπεσε η Επιτροπή» (αιτιολογική σκέψη 573)·

– «η Επιτροπή θεωρεί [...] ότι τα διαδικαστικά σφάλματα στα οποία υπέπεσε στο πλαίσιο της μετάβασης από τη Συνθήκη ΕΚΑΧ στη Συνθήκη ΕΚ και η μεγαλύτερη διάρκεια της

διαδικασίας συνεπεία ενδεχομένως των σφαλμάτων αυτών μπορεί να δικαιολογήσει προσήκουσα επανόρθωση για τα μέρη στα οποία απευθύνεται η παρούσα απόφαση» (αιτιολογική σκέψη 991)·

– «λαμβανομένης υπόψη της διακριτικής ευχέρειας που διαθέτει η Επιτροπή όσον αφορά τον καθορισμό των προστίμων, δύναται […] να χορηγήσει στα μέρη στα οποία απευθύνεται η παρούσα απόφαση μείωση του προστίμου η οποία θα πρέπει να υπολογίζεται κατά τρόπο που να μην τιμωρεί τις αποδέκτριες επιχειρήσεις για διαδικαστικά σφάλματα τα οποία αυτές δεν διέπραξαν αλλά τα οποία, συγχρόνως, δεν είναι τόσο σοβαρά ώστε να υπονομεύουν την αρχή κατά την οποία τα καρτέλ αποτελούν πολύ σοβαρές παραβάσεις του δικαίου του ανταγωνισμού» (αιτιολογική σκέψη 992)·

– «[π]ροκειμένου να ληφθούν δεόντως υπόψη οι παράγοντες αυτοί, η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα ότι πρέπει να χορηγηθεί σε όλα τα μέρη στα οποία απευθύνεται η παρούσα απόφαση μείωση του προστίμου κατά 50 % λόγω εξαιρετικής ελαφρυντικής περιστάσεως» (αιτιολογική σκέψη 994).

652 Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι, προκειμένου να χορηγήσει μείωση του επιβληθέντος στην προσφεύγουσα προστίμου, η Επιτροπή στηρίχθηκε, κατ' ουσίαν, στα ακόλουθα στοιχεία:

– η υπόθεση εξετάστηκε κατά τη λήξη ισχύος της Συνθήκης ΕΚΑΧ·

– η κατάσταση αυτή δημιούργησε δυσχέρειες όσον αφορά τον προσδιορισμό των εφαρμοστέων κανόνων·

– οι δυσχέρειες αυτές οδήγησαν σε ακύρωση των αποφάσεων του 2002 και του 2009 από τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης·

– οι ακυρώσεις αυτές είχαν ως συνέπεια την παράταση της διαδικασίας, σε βαθμό που μπορούσε να επηρεάσει δυσμενώς την κατάσταση των ενδιαφερόμενων επιχειρήσεων·

– οι περιστάσεις αυτές μπορούσαν να ληφθούν υπόψη για τον προσδιορισμό του ύψους του προστίμου.

653 Συναφώς, επισημαίνεται ότι η Επιτροπή, στις αιτιολογικές σκέψεις που μνημονεύονται στη σκέψη 651 ανωτέρω, χρησιμοποιεί επανειλημμένως διατύπωση η οποία αφήνει να εννοηθεί ότι σκοπός της μειώσεως του ποσού του επίμαχου προστίμου ήταν να «μετριάσει» ή να «επανορθώσει» τις «δυσμενείς συνέπειες», ήτοι τη ζημία που ενδεχομένως προκλήθηκε από «σφάλματα» τα οποία καταλογίζονται στην Επιτροπή.

654 Μολονότι οι όροι αυτοί συνδέονται γενικότερα με διαδικασίες αποζημιωτικού χαρακτήρα, από την προσβαλλόμενη απόφαση δεν προκύπτει ότι, χορηγώντας μείωση του επίμαχου προστίμου, η Επιτροπή είχε την πρόθεση να χορηγήσει αποζημίωση για ζημία που προκλήθηκε από παράνομη συμπεριφορά. Σε κανένα σημείο στην εν λόγω απόφαση η Επιτροπή δεν αναγνωρίζει ότι επέδειξε παράνομη συμπεριφορά, για παράδειγμα υπερβαίνοντας την εύλογη διάρκεια της διαδικασίας ή προσβάλλοντας τα δικαιώματα άμυνας της προσφεύγουσας. Αντιθέτως, σε πλείονα χωρία της εν λόγω αποφάσεως η Επιτροπή παραπέμπει στη νομολογία κατά την οποία, σε περίπτωση αιτιάσεων που αφορούν τη διάρκεια της διαδικασίας, η λύση πρέπει να ανευρίσκεται στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως (αιτιολογικές σκέψεις 568 και 578).

655 Επομένως, λαμβανομένων υπόψη των διαφόρων αυτών στοιχείων, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η χορηγηθείσα από την Επιτροπή μείωση του ποσού του επίμαχου προστίμου δεν σκοπούσε στην επανόρθωση παράνομης συμπεριφοράς, αλλά απλώς στη συνεκτίμηση των περιστάσεων της συγκεκριμένης υπόθεσης στο πλαίσιο της ευρείας διακριτικής ευχέρειας που της αναγνωρίζεται, μεταξύ άλλων, με την απόφαση της 19ης Μαρτίου 2009, Archer Daniels Midland κατά Επιτροπής (C-510/06 P, EU:C:2009:166, σκέψη 82) όσον αφορά την επιβολή προστίμων (βλ. σκέψη 651 ανωτέρω).

656 Ασκώντας την πλήρη δικαιοδοσία του το Γενικό Δικαστήριο κρίνει ότι η κατάργηση του προστίμου δεν είναι δυνατή στην προκειμένη περίπτωση, λόγω, μεταξύ άλλων, της ανάγκης να διασφαλιστεί η πλήρης εφαρμογή του δικαίου του ανταγωνισμού στην ιδιαιτέρως σοβαρή και ιδιαιτέρως μεγάλης διάρκειας παράβαση που διέπραξε η προσφεύγουσα.

657 Τούτου λεχθέντος, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι το πρόστιμο δεν επιβλήθηκε στην προσφεύγουσα εντός ολιγοετούς χρόνου από την πλέον πρόσφατη αντίθετη προς τους κανόνες του ανταγωνισμού συμπεριφορά που διαπίστωσε η Επιτροπή, αλλά σχεδόν 20 έτη μετά.

658 Συναφώς, κατά τον προσδιορισμού του ύψους του προστίμου πρέπει εν προκειμένω, μεταξύ του συνόλου των κρίσιμων περιστάσεων, να ληφθεί υπόψη ο αποτρεπτικός χαρακτήρας του.

659 Συγκεκριμένα, η συνεκτίμηση του αποτρεπτικού χαρακτήρα σκοπεί να διασφαλίσει ότι το ύψος του προστίμου θα αποτελέσει επαρκές κίνητρο για την οικεία επιχείρηση και, γενικότερα, για όλους τους οικονομικούς φορείς να συμμορφωθούν με τους κανόνες ανταγωνισμού της Ένωσης (βλ. απόφαση της 17ης Ιουνίου 2010, Lafarge κατά Επιτροπής, C-413/08 P, EU:C:2010:346, σκέψη 102).

660 Εν προκειμένω, ο αποτρεπτικός σκοπός τέθηκε ήδη σε εφαρμογή, τουλάχιστον εν μέρει, ως προς την προσφεύγουσα, αφενός, με το επιβληθέν σε αυτή πρόστιμο με την απόφαση του 2002 και εν συνεχεία με την απόφαση του 2009 και, αφετέρου, με την προοπτική διατηρήσεως του εν λόγω προστίμου κατά την ολοκλήρωση της διαδικασίας, εφόσον απορριφθούν οι ασκηθείσες από την προσφεύγουσα προσφυγές κατά των ως άνω αποφάσεων ή εφόσον, σε περίπτωση ακυρώσεως των εν λόγω αποφάσεων, εκδοθεί νέα απόφαση περί επιβολής νέου προστίμου (βλ. σκέψη 299 ανωτέρω).

661 Υπό τις συνθήκες αυτές, πρέπει να γίνει δεκτό, στο πλαίσιο ασκήσεως της πλήρους δικαιοδοσίας, ότι, λαμβανομένου υπόψη του χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε μεταξύ των πλέον πρόσφατων αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορών και της εκδόσεως της υπό κρίση προσβαλλομένης αποφάσεως, ο προσδιορισμός του ποσού του προστίμου σε επίπεδο χαμηλότερο από το βασικό ποσό των 2,975 εκατομμυρίων ευρώ που η Επιτροπή καθόρισε, με την εν λόγω απόφαση, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές του 1998, οι οποίες πρέπει να καθοδηγούν τα δικαστήρια της Ένωσης κατά την άσκηση της εν λόγω αρμοδιότητας (πρβλ. απόφαση της 6ης Δεκεμβρίου 2012, C-441/11 P, Επιτροπή κατά Verhuizingen Coppens, EU:C:2012:778, σκέψη 80), αρκεί εν προκειμένω για να επιφέρει το επιθυμητό αποτρεπτικό αποτέλεσμα.

662 Κατόπιν των ανωτέρω, η μείωση κατά 50 % του ποσού του προστίμου λόγω του χρονικού διαστήματος που παρήλθε μεταξύ των πλέον πρόσφατων αντίθετων προς τον ανταγωνισμό συμπεριφορών και της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως κρίνεται πρόσφορη.

663 Κατά συνέπεια, πρέπει:

– να απορριφθεί η προσφυγή καθόσον με αυτή ζητείται η ακύρωση, εν όλω ή εν μέρει, της προσβαλλομένης αποφάσεως·

– να απορριφθεί το αίτημα μειώσεως του ποσού του προστίμου που υπέβαλε η προσφεύγουσα, με το σκεπτικό ότι η μείωση του προστίμου κατά 50 % που χορήγησε η Επιτροπή με την προσβαλλόμενη απόφαση ήταν πρόσφορη, δεδομένου ότι ο αποτρεπτικός σκοπός της κυρώσεως είχε μετριαστεί λόγω του χρονικού διαστήματος που μεσολάβησε μεταξύ του τερματισμού της παραβάσεως και της επιβολής του προστίμου.

[*παραλειπόμενα*]

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Η Ferriere Nord SpA φέρει τα δικαστικά έξοδά της καθώς και τα έξοδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

3) Το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης φέρει τα δικαστικά έξοδά του.

Gervasoni Madise Nihoul

Frendo Martín y Pérez de Nanclares

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 9 Νοεμβρίου 2022.

(υπογραφές)